

Vlaams
Parlement

stuk **1782** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 23 oktober 2012 (2012-2013)

Beleidsbrief

Sociale Economie

Beleidsprioriteiten 2012-2013

ingediend door mevrouw Freya Van den Bossche,
Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

Inhoudstafel

Inhoudstafel.....	2
Lijst met afkortingen	3
1. INLEIDING	4
2. MANAGEMENTSAMENVATTING: Op weg naar een socialere economie in Vlaanderen	5
3. OMGEVINGSANALYSE.....	6
3.1. De werkzaamheid van kansengroepen	6
3.2. Werkzoekenden uit de kansengroepen.....	6
3.3. De omvang van de doelgroep van de programma's in de sociale economie	8
3.4. Overzicht van de programma's sociale economie	10
3.5. Uitstroom naar werk.....	11
4. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN	13
4.1. SD 1: Meer werk op maat van mensen	13
4.2. SD 2: Minder maatschappelijke noden door meer maatschappelijke diensten te koppelen aan de inschakeling van kansengroepen	15
4.3. SD 3: Nieuwe duurzame jobs creëren door doorstroom te realiseren.....	19
4.4. SD 4: De weg naar een socialere economie faciliteren.....	20
4.5. SD 5: Kwaliteit voorop stellen.....	25
4.6. SD 6: Maximale maatschappelijke meerwaarden realiseren	25
4.7. Noord-Zuid.....	31
5. ARMOEDE	32
6. INSPECTIE	32
Bijlage 1: Gevolggeving resoluties en moties van het Vlaams Parlement	34
Bijlage 2: Aanbevelingen Rekenhof.....	35
Bijlage 3: Regelgevingsagenda	40

Lijst met afkortingen

AC	Activiteitencoöperatie
BW	Beschutte Werkplaatsen
DAEB	Dienst van algemeen economisch belang
DmfA	Déclaration multifonctionelle/ multifunctionele Aangifte
DKC	Digitaal Kenniscentrum Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
EAD	Evenredige Arbeidsdeelname
EAK	Enquete naar Arbeidskrachten
EFQM	European Foundation for Quality Management
ESF	Europees Sociaal Fonds
EVC	Elders Verworven Competenties
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie
GRI	Global Reporting Initiative
HIVA	Hoger Instituut Voor de Arbeid
ISO	International Organization for Standardization
LDE	Lokale Diensteneconomie
MINA	Actieplan Milieu en Natuur
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
NWWZ	Niet Werkende Werkzoekende
PmaH	Personen met een arbeidshandicap
POP	Persoonlijk Ontwikkelingsplan
SW	Sociale Werkplaatsen
VAIS	Vlaams Agentschap Internationale Samenwerking
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
VIONA	Vlaams Interuniversitair Onderzoeksprogramma Arbeidsmarktrapportering
VSAWSE	Vlaams Subsidieagentschap voor Werk en Sociale Economie
VTE	Voltijds Equivalenten
WIP	Werk en InvesteringsPlan
WSE	Werk en Sociale Economie
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

1. INLEIDING

Wie werkt, heeft een inkomen en krijgt de kans om zelf zijn toekomst vorm te geven. Werk opent ook iemands wereld en zorgt voor sociale contacten. Wie werkt, krijgt respect en zelfvertrouwen.

Iedereen zou dan ook evenveel kans moeten hebben op een duurzame job. Los van scholing, achtergrond, fysieke of psychische mogelijkheden. Ondanks de inspanningen van de voorbije jaren, is voor sommige mensen de afstand naar de arbeidsmarkt nog te groot. Ook al zijn ze 100 procent gemotiveerd.

(citaat beleidsnota sociale economie 2009-2014)

Binnen een economische logica waar prestatie-indicatoren en procesoptimalisaties de organisatie beheersen is het niet evident om mensen met een ondersteuningsnood aan te werven. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat de kansen op werk voor mensen met een grote afstand tot arbeidsmarkt bijzonder laag zijn. Als minister kan ik mij daar niet bij neerleggen. Iedereen wordt geboren met talenten en competenties, maar niet iedereen krijgt er evenveel. Als wij als overheid verwachten dat iedereen zijn talenten benut, dan moeten we ook een kader creëren dat daar alle kansen toe biedt. En dat is niet alleen sociaal, maar ook economisch van belang. Stel dat we er als overheid in zouden slagen om alle werkzoekenden (NWWZ) met een arbeids handicap, kortgeschoolden of allochtoon (of combinaties hiervan) aan het werk te zetten, dan zou de werkzaamheidsgraad op basis van de EAK met goed 2 % stijgen tot 74% (71.8% in 2011).

We hebben er dus alle baat bij als overheid om werkgevers die openstaan voor deze mensen te ondersteunen. 2013 moet dan ook het jaar worden waarin beloftes werkelijkheid worden. Er is de voorbije drie jaar hard gewerkt om in overleg met de stakeholders de doelstellingen m.b.t. de hervorming van de sociale economie zoals opgenomen in het Vlaams regeerakkoord te vertalen naar concrete regelgeving. Dit jaar wil ik voluit inzetten op de uitvoering van de nieuwe ondersteuningstructuur, de goedkeuring van de nieuwe decreten maatwerk en lokale diensteneconomie en de opmaak van een nieuw kader voor W²-trajecten.

Sociale economie is echter meer dan inschakeling alleen. Stimuleren van sociaal en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap is een belangrijke pijler van mijn beleid. Het actieplan MVO wordt verder uitgerold. Met concrete acties op het terrein wil ik ondernemers praktische handvaten geven om hun ambities op vlak van duurzaamheid te realiseren en te valideren.

Vanuit mijn geloof in de kracht van participatieve modellen, blijf ik inzetten op coöperatief ondernemen en complementaire munten als hefboom voor maatschappelijk uitdagingen.

Mijn ambitie voor het komende parlementair jaar is het beleid dat de afgelopen jaren op sporen werd gezet, vleugels te geven.

2. MANAGEMENTSAMENVATTING: Op weg naar een socialere economie in Vlaanderen

Uit de omgevingsanalyse blijkt dat de uitdaging om mensen met een afstand tot arbeidsmarkt in te schakelen nog steeds groot is. Zowel de werkzaamheidsgraad van kansengroepen als hun kans op werk zijn knipperlichten voor het beleid.

Om deze mensen meer kansen te geven, zal ik dit jaar de decreten maatwerk en lokale diensteeconomie aan het Vlaams Parlement voorleggen. Doorstroom en kwaliteit kregen in beide voorstellen een plaats. De uitwerking van de uitvoeringsmodaliteiten en het transitieproces worden pro-actief aangevat. Het decreet voor de ondersteuning van het sociaal ondernemerschap werd in het voorjaar van 2012 aangenomen door het Vlaams Parlement en bekrachtigd door de Vlaamse Regering. De uitvoering van dit decreet zal gefaseerd aangepakt worden. De eerste stappen zijn al gezet.

Ook sociale innovatie blijft op de agenda staan. De blauwdrukken coöperatief ondernemen zullen dit jaar op papier staan en een mooi uitgangspunt vormen voor mijn jaarlijkse afspraak met het middenveld.

De doorstart van het MVO-beleid is gelanceerd met concrete initiatieven die ondernemers handvaten geven om met duurzaamheid aan de slag te gaan en hun inspanningen laagdrempelig te valideren.

Deze beleidsbrief bestaat uit twee grote delen. In het eerste deel wordt de sociaal-economische context van de Vlaamse arbeidsmarkt beschreven. In het tweede deel volgt de opmaak van strategische doelstellingen uit de beleidsnota, waarbij telkens de realisaties en het bereik van het afgelopen jaar worden besproken. Daarna komen de geplande initiatieven en het bijhorend budget voor het komende jaar aan bod.

3. OMGEVINGSANALYSE

3.1. De werkzaamheid van kansengroepen

Afgezien van een korte daling tijdens de recente crisis is de globale werkzaamheid tussen 2002 en 2010 constant toegenomen, maar lijkt in 2011 te stagneren. Voor de kansengroepen blijft de werkzaamheidsgraad laag. Sommige, zoals de vijftigplussers, hebben steeds vooruitgang geboekt en doen dit nu nog. Andere, zoals de laaggeschoolden, gaan er recent op achteruit. Arbeidsgehandicapten gingen erop vooruit tot 2007 maar daarna volgde een scherpe daling die nog niet geheel hersteld is. Bij niet-EU burgers is er een stijging op korte en op lange termijn. Op basis van geboorteland is de stijging tussen 2007 en 2010 recent omgezet in een lichte daling.

Tabel 1 geeft een beeld van de werkenden. Veel van de niet-werkenden vinden we terug in de werkloosheidstatistiek.

Tabel 1: Werkzaamheidsgraden, Vlaams Gewest (2002-2011) (20-64 jaar)

	2002	2007	2010	2011	2011-2010
Vlaams Gewest	68,6	71,9	72,1	71,8	-0,3
50-54 jaar	40,6	49,3	53,1	53,6	+0,5
55-64 jaar	25,6	34,2	38,2	38,9	+0,7
Laaggeschoold	52,6	54,3	53,3	52,0	-1,3
Arbeidsgehandicapt	37,4	42,7	33,5	38,6	+5,1
Niet-EU burger	41,4	44,5	44,4	46,3	+1,9
Geboren buiten EU-27	n.b.	51,4	53,4	53,0	-0,4

Bron: FOD Economie – ADSEI – EAK (bewerking Steunpunt WSE/Departement WSE)

3.2. Werkzoekenden uit de kansengroepen

Ten opzichte van de situatie midden 2008, juist voor de economische crisis, is het absoluut aantal werkzoekenden uit drie van de vier kansengroepen hoger.

Tabel 2: Evolutie van het aantal werkzoekenden (NWWZ) uit kansengroepen sinds de start van de crisis (Vlaams Gewest)

	Allochtonen	Pmah	50-plussers	Kortgeschoolden
Juni 2008	32.871	27.747	44.405	84.535
Juni 2010	46.436	29.376	51.907	102.280
Juni 2011	45.493	27.980	51.318	93.831
Juni 2012	50.128	26.062	49.988	95.340
2008-2012	+52%	-6%	+13%	+13%
2011-2012	+10%	-6%	-3%	+2%

Bron: VDAB (Bewerking Departement WSE)

In juni 2012 is het aantal werkzoekende allochtonen t.o.v. 2008 relatief het sterkst gestegen (+ 52%), zo ook voor de periode juni 2011 - juni 2012 (+10%). Het aantal vijftigplussers nam vrij sterk toe (+13%), maar is het afgelopen jaar wel gedaald (-3%). Het aantal kortgeschoolden is met 13% toegenomen ten opzichte van 2008, en met 2% ten opzicht van 2011. Het aantal personen met een arbeidshandicap is redelijk sterk gedaald, maar dit is vooral het gevolg van een administratieve " 'uitzuivering' van de categorie.

De vier kenmerken (allochtone origine, arbeidshandicap, hogere leeftijd en korte scholing) komen vaak in combinatie voor. Van alle werkzoekenden (juni 2012) behoort 75% (141 702) tot minstens één van deze kansengroepen en bijna de helft daarvan (67 280) behoort tot meer dan één kansengroep. Slechts 25% van alle NWWZ behoort tot geen enkele kansengroep. Wanneer we de personen die meer dan 2 jaar werkzoekend ook als kansengroep meerekenen is dit nog maar 19% van alle NWWZ.

Tabel 3: Combinatie van kansengroepkenmerken (NWWZ – juni 2012)

Allochtoon	Arbeidshandicap	Vijftigplus	Kortgeschoold	Aantal	%
Ja	Ja	Ja	Neen	244	0,1
Ja	Ja	Ja	Ja	520	0,3
Ja	Ja	Neen	Neen	838	0,4
Ja	Ja	Neen	Ja	1961	1,0
Neen	Ja	Ja	Neen	2179	1,2
Ja	Neen	Ja	Neen	2378	1,3
Ja	Neen	Ja	Ja	3109	1,6
Neen	Ja	Neen	Neen	4254	2,2
Neen	Ja	Ja	Ja	6182	3,3
Neen	Ja	Neen	Ja	9884	5,2
Neen	Neen	Ja	Neen	17132	9,0
Neen	Neen	Ja	Ja	18244	9,6
Ja	Neen	Neen	Neen	19337	10,2
Ja	Neen	Neen	Ja	21741	11,5
Neen	Neen	Neen	Ja	33699	17,8
Neen	Neen	Neen	Neen	47720	25,2
Totaal niet werkende werkzoekenden				189.422	100

Bron: VDAB (Bewerking Departement WSE)

Onder de groep arbeidsgehandicapten behoort 84% nog tot minstens één andere kansengroep: 66% onder de vijftigplussers, 65% onder de kortgeschoolden en 61% onder de allochtonen.

Naast de vier vermelde kansengroepkenmerken – die allen voorspellers zijn voor problematische integratie op de arbeidsmarkt – is er ook nog de duur van de werkloosheid, waarvoor al vaak is aangetoond dat de integratiekansen snel slinken wanneer die oploopt, zeker wanneer dit met andere kansengroepkenmerken gepaard gaat. In juni 2012 is 27% (51 746) van alle werkzoekenden meer dan twee jaar werkloos; onder diegenen die behoren tot minstens één kansengroep is dit 33% (46 872) terwijl het bij de anderen maar 10% is (4874). Onder de allochtonen is 21% (10 644) meer dan twee jaar werkloos, 32% (30 473) onder de kortgeschoolden, 51% (13 360) onder de arbeidsgehandicapten en 58% (29 007) onder de vijftigplussers. Eén op de tien van alle werkzoekenden (18 772) is meer dan 5 jaar werkzoekend, en dit zijn bijna allemaal mensen uit kansengroepen (18 015)

Daarnaast zijn er nog andere kenmerken van werkzoekenden die hun kansen op de arbeidsmarkt beperken zoals laaggeletterdheid (ongeveer 45% van alle NWWZ), alleenstaande ouders (ongeveer 3,5%) en leven in een armoedesituatie (ongeveer 20%).

Het verschil in de profielen van de werkzoekenden wordt ook zichtbaar in de “kansen om aan het werk te gaan”, gemeten als het aandeel NWWZ van een bepaalde categorie dat in de loop van een maand aan het werk gaat. Tabel 4 bevat de gemiddelden voor 12 maanden en de eerste zes van 2012. De kansengroepen hebben steeds lagere kansen dan de niet-kansengroepen. In vergelijking met 2010 zijn de kansen voor laaggeschoolden en ouderen in 2011 toch wat gestegen, voor arbeidsgehandicapten is er geen verandering en voor werkzoekenden van niet-Europese herkomst is er een lichte achteruitgang. Zeer langdurig werklozen hebben blijvend zeer geringe uitstroombansen. De cijfers voor de eerste helft van 2012 liggen voor alle groepen (kansengroep of niet) lager dan in heel 2011, met uitzondering van de vijftigplussers waarvoor het cijfer gelijk blijft.

Tabel 4: Kans op werk van kansengroepen (2010-2012)

NWWZ-categorie	Kans op werk (%)		
	2010	2011	1 ^e sem 2012
Totaal	10,7	11,1	9,4
Geslacht			
Mannen	11,4	11,9	9,9
Vrouwen	10,0	10,2	9,0
Onderwijsniveau			
Laaggeschoold	8,2	8,4	7,1
Middengespoold	12,3	12,7	11,0
Hooggeschoold	15,6	16,0	13,8
Leeftijd			
<25 jaar	17,9	19,1	15,0
25-49 jaar	11,4	11,9	10,5
>49 jaar	3,0	3,1	3,1
Arbeidshandicap			
Met arbeidshandicap	4,4	4,4	3,4
Zonder arbeidshandicap	11,8	12,2	10,4
Herkomst			
Europees (incl. Belgen)	11,2	11,7	10,2
Niet-Europees	9,1	9,0	7,2
Werkloosheidsduur			
<1 jaar	14,6	15,5	13,4
>1 jaar	5,6	5,4	4,4
>2 jaar	3,1	3,4	2,7
>5 jaar	1,0	1,0	0,8

3.3. De omvang van de doelgroep van de programma's in de sociale economie

Vandaag is de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) de toegangspoort tot alle programma's en toetst ze de toegangsvoorwaarden die de wetgever heeft meegegeven. Er zijn verschillende procedures ontwikkeld voor deze toetsing, die verschillen van programma tot programma. Soms is dat eenvoudig omdat het om administratief (vrij) gemakkelijk meetbare kenmerken gaat (zoals opleidingsniveau en werkloosheidsduur). Voor de programma's, arbeidszorg, beschutte en sociale werkplaatsen, is een grondigere screening nodig waarbij ook de input externe instanties nodig is.

Arbeidszorg is het programma dat bedoeld is voor de mensen die (nog) heel ver van de arbeidsmarkt verwijderd zijn. Een arbeidszorgtraject is een van de mogelijke adviezen voor werkzoekenden na screening door de gespecialiseerde arbeidsonderzoeksdienst GA of de dienst gespecialiseerde screening van VDAB.. De andere mogelijkheden na advies zijn regulier werk, tewerkstelling met ondersteuning in de sociale economie, activeringsbegeleiding en het advies niet toeleidbaar. Het aantal adviezen arbeidszorg bedroeg 750 in 2009, 702 in 2010 en 926 in 2011. Werkzoekenden die een activeringstraject hebben doorlopen, kunnen op het einde daarvan ook een advies arbeidszorg krijgen. Eind 2011 was dit voor 96 personen het geval. Dit brengt het totaal aan adviezen arbeidszorg over drie jaar (2009-2011) op bijna 2500. Een deel van die groep is ingestroomd in een concreet arbeidszorgproject. De totale instroom in arbeidszorg in de jaren 2009, 2010 en 2011 bedraagt 1282 personen. Dit is ongeveer de helft van diegenen die in die jaren een advies hebben gekregen.

Het BVR van 18 juli 2008 betreffende de professionele integratie van personen met een arbeidshandicap bevat criteria en een procedure om te bepalen welke werkzoekenden in aanmerking komen voor tewerkstelling in een **beschutte werkplaats**. Na onderzoek kent de VDAB een 'recht' op BW toe dat voorwaardelijk of onvoorwaardelijk kan zijn. Een voorwaardelijke recht omvat de tewerkstelling van een persoon met een arbeidshandicap in een BW gedurende een periode van twee jaren met intensieve begeleiding naar reguliere tewerkstelling. Een onvoorwaardelijk recht is van onbepaalde duur. Binnen de populatie NWWZ waren er eind juli 2012 6 212 NWWZ met een recht op BW, waaronder 3 513 met een onvoorwaardelijk recht en 2 608 met een voorwaardelijk recht. Dit is de groep die onmiddellijk zou kunnen ingaan op een arbeidsaanbod in een beschutte werkplaats. Onder de 27 060 NWWZ met een indicatie arbeidshandicap (eind juli 2012) zijn er ongetwijfeld nog anderen die na onderzoek naar een BW zouden kunnen worden toegeleid.

Een gelijkaardig screeningsproces als voor de BW, maar veel minder geformaliseerd, is er voor de toegang tot de **sociale werkplaatsen**. De VDAB beschikt niet over een register van mensen met een 'recht op SW' omdat de screenings ad hoc gebeuren, naar aanleiding van concrete vragen (vacante jobs) voor toegang tot een SW. Twee van de criteria, namelijk de inactiviteitsduur en het opleidingsniveau kunnen worden getoetst op basis van de databestanden met de kenmerken van werkzoekenden. Op 30 juni 2012 waren er 11 734 kortgeschoolde en minstens vijf jaar werkzoekende NWWZ. Maar er is ook het criterium van de aanwezigheid van fysieke, psychische of sociale beperkingen en moeilijkheden, waardoor slechts een deel van deze kortgeschoolde en langdurige werkzoekende NWWZ tot de SW-doelgroep behoort. Hoeveel er dat precies zijn, valt zonder een bijkomende screening niet te bepalen. Daarnaast is het zeker dat een deel van de SW-doelgroep overlapt met die van de BW, aangezien van de 11 734 NWWZ er 4 586 ook als arbeidsgehandicapt aangemerkt staan, waarbij er mag vanuit gegaan worden dat een deel daarvan voor een BW in aanmerking komt.

De toegangscriteria voor de **Invoegmaatregel** zijn een combinatie van opleidingsniveau, leeftijd, duur van de werkloosheid en statuut (werklozen, arbeidsgehandicapten, leefloongerechtigden). Enkel op basis van de formele voorwaarden omvat de doelgroep ongeveer 90 000 personen. Hier speelt echter ook een kwalitatief element mee, omdat de trajectbegeleiding zal uitwijzen of een persoon al dan niet dadelijk toeleidbaar is naar de reguliere arbeidsmarkt, wat dit groot aantal sterk zal afnemen.

De criteria voor de **Lokale Diensteneconomie** zijn een combinatie van opleidingsniveau en werkloosheidsduur, gemoduleerd naargelang het gaat om NWWZ, uitkeringsgerechtigde volledig werklozen of leefloongerechtigden. Op basis van deze criteria wordt de doelgroep ingeschat op ongeveer 80 à 90 000 werkzoekenden.

3.4. Overzicht van de programma's sociale economie

Tabel 5: Bereik, in- en uitstroom, groei en rotatie in de programma's voor sociale economie

	31/12/2010	instroom	uitstroom	31/12/2011	Groei		Rotatie
	(n)	(n)	(n)	(n)	(n)	(%)	(%)
Maatwerk							
Sociale werkplaatsen	4213	853	677	4389	+176	4,2	16,1
Beschutte werkplaatsen*	15.955	-	-	16.215	+260	1,6	-
Commerciële invoeg	1594	656	781	1469	-125	-7,8	41,2
Dienstencheque	1121	363	495	989	-132	-11,8	32,4
Niet-dienstencheque	473	293	286	480	+7	1,5	62,0
Lokale Diensten economie	1835	688	496	2027	+192	10,5	27,0
TOTAAL Maatwerk + LDE	7642	2197	1954	7885	+243	3,2	25,6
Arbeidszorg	1251	438	176	1513	+262	20,9	14,1

*De cijfers voor de BW zijn afkomstig uit de enquête die het VSAWSE jaarlijks organiseert en betreffen alle personen die op het eind van het jaar ingeschreven zijn in het personeelsregister van een BW.

Tabel 6: Inge vulde gesubsidieerde Voltijdsequivalenten (doelgroep medewerkers)

	31/12/2009	31/12/2010	31/12/2011	2009-2011
	(n)	(n)	(n)	(n)
Maatwerk				
Sociale werkplaatsen	3504	3781	3807	+303
Beschutte werkplaatsen	12794	13225	13272	+478
Commerciële invoeg	1296	1096	970	-326
Dienstencheque	813	668,2	547	-266
Niet-dienstencheque	483	427,4	423	-60
Lokale Diensten economie	1220	1524	1669	+449

Bron: VSAWSE, Jaarverslag 2011

De groei is het aantal extra plaatsen op het eind van het jaar in vergelijking met het begin van dat jaar. Vier programma's, de sociale en de beschutte werkplaatsen, de LDE en de Arbeidszorg kennen groei. Het aantal deelnemers, gemeten in koppen, neemt af in het Dienstencheque segment van de Invoeg, maar stijgt nog een beetje in het niet-dienstencheque segment. In VTE is er in beide segmenten van de Invoeg een afname.

De rotatie geeft aan welk deel van de plaatsen die in het begin van het jaar reeds bestonden, vrijkwamen door uitstroom en met nieuwe werknemers werden opgevuld. Voor een programma zoals Invoeg, dat in duur beperkt is, is een hoge rotatie normaal, maar ook in de andere programma's, waar langdurige deelname eerder regel dan uitzondering is, stellen we vrij veel rotatie vast. Voor BW's is deze meting nog niet mogelijk.

3.5. Uitstroom naar werk

Voor personen die in een bepaald jaar uittreden uit een programma wordt zes maand later door de VDAB onderzocht – op basis van Dimona aangiften – of ze (nog) aan het werk zijn. Vorig jaar zijn de criteria om iemand als uitgestroomd naar werk te beschouwen licht gewijzigd. Zo wordt instappen in een IBO nu wel als uitstroom naar werk gerekend, wat vroeger niet het geval was. Daarom worden 2 cijfers voor het jaar 2010 gegeven. Voor de uitstroom in 2011 worden enkel nog de cijfers op basis van de nieuwe meting vermeld.

Voor de SW blijft de uitstroom in 2011 op hetzelfde niveau als in 2010 (C/A : 4%). In de LDE is er een lichte toename (van 8,6% naar 9,6%) en in de arbeidszorg is er een afname (van 2,9% naar 1,7%). Voor de Invoeg als geheel is er een toename (van 17,8% naar 20,8%), maar dit verbergt een bijna status quo voor het segment Dienstencheque en een toename voor het andere segment.

De uitstroom naar werk vanuit beschutte werkplaatsen kan vooralsnog niet op dezelfde manier worden gemeten. Uit de jaarlijkse enquête van het VSAWSE bij de BW's blijkt echter dat de uitstroom naar regulier werk zeer gering is: 68 personen in 2011 op gemiddeld een 16 000-tal gehandicapte werknemers (in 2010 waren er 63 uitstromers naar werk).

Tabel 7: Uitstroom naar Werk (2006-2011)

		A	B1	B2	C	C/B1	C/A
Programma	Jaar	Cumulatief bereik	Uitgestr. (aantal)	Uitgestr. %	Uit naar Werk		
SW (doelgroep)	2006	3 269	476	14.6	180	37.8	5.5
	2007	3 658	540	14.8	198	36.7	5.4
	2008	4 100	582	14.2	173	29.7	4.2
	2009	4 511	495	11.0	132	26.7	3.0
	2010	4 883	674	13.8	168	24.9	3.4
	2010*	4 883	674	13.8	195	28.9	4.0
	2011*	5066	677	13.4	205	30.3	4.0
Invoeg (Totaal)	2006	2 260	488	21.6	281	57.6	12.4
	2007	2 913	645	22.1	430	66.7	14.8
<i>(excl. collectieve Invoeg)</i>	2008	2 922	723	24.7	455	62.9	15.6
	2009	2 857	811	28.4	552	68.1	19.3
	2010	2 675	949	35.5	663	69.8	24.8
	2010*	2 675	949	35.5	476	50.2	17.8
	2011*	2250	781	34.7	468	60.0	20.8
Invoeg Niet-Dienstencheque	2006	1 172	309	26.4	189	61.1	16.1
	2007	1 243	326	26.2	220	67.5	17.7
	2008	1 731	428	24.7	306	71.5	25,7
	2009	938	346	36.9	238	68.8	25.4
	2010	838	325	38.8	222	68.1	26.5
	2010*	838	325	38.8	145	44.6	17.3
	2011*	766	286	37.3	190	66.4	24.8
Invoeg Dienstencheque	2006	762	133	17.5	74	55.6	9.7
	2007	1 286	195	15.2	112	57.4	8.7
	2008	1 191	295	24.8	149	50.5	8.6
	2009	1 919	465	24.2	314	67.5	16.4
	2010	1 837	624	34.0	441	70.7	24.0
	2010*	1 837	624	34.0	331	53.0	18.0
	2011*	1484	495	33.4	278	56.2	18.7
Collectieve Invoeg	2006	326	46	14.1	18	39.1	5.5
	2007	384	124	32.3	98	79.0	25.5
Lokale Dienst. Econ.	2008	967	151	15.6	77	49.0	9.7
	2009	1713	256	14.9	133	51.9	7.8
	2010	2 206	367	16.6	197	53.7	8.9
	2010*	2 206	367	16.6	190	51.8	8.6
	2011*	2523	496	19.7	242	48.8	9.6
Arbeidszorg	2010	1513	282	18.6	50	17.7	3.3
	2010*	1513	282	18.6	44	15.6	2.9
	2011*	1689	176	10.4	28	15.9	1.7

*meting met nieuwe methode

Bron : VSAWSE en VDAB, Bewerking Departement WSE

4. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

4.1. SD 1: Meer werk op maat van mensen

Zoveel mogelijk mensen evenveel kansen op werk bieden, kan enkel slagen indien zoveel mogelijk werkgevers bereid zijn om met deze mensen op een passende manier en op maat aan de slag te gaan. Om deze doelstelling te realiseren, is een coherent en maatgericht ondersteuningsbeleid nodig.

De Vlaamse Regering engageerde zich in het Regeerakkoord 2009-2014 om de verschillende tewerkstellingsmaatregelen beter op elkaar af te stemmen. In uitvoering daarvan werkt het beleidsdomein Werk en Sociale Economie (WSE) momenteel aan een transparant Vlaams kader voor tewerkstellingsmaatregelen in alle ondernemingen en organisaties, inclusief de sociale economie. Afstemming met de federale en Europese regelgeving is hierbij cruciaal.

Rekening houdend met de afstand tot de arbeidsmarkt wordt een matrix van 4 modules voor ondersteuning van de beoogde werknemers en/of werkgevers vooropgesteld. Deze modules zijn (1) opleiding op de werkvloer, (2) begeleiding op de werkvloer (omkadering), (3) een loonpremie (op basis van de afstand tot de arbeidsmarkt) en (4) aanpassing van de werkplek / arbeidsomgeving. De modules zijn onderling combineerbaar i.f.v. de noden van de betrokken werknemer.

De pijler ‘maatwerk bij collectieve inschakeling vanuit sociale economie’ krijgt een plaats binnen deze matrix. Vertrekkend vanuit de noden van de werkzoekende en de werknemer wordt de ondersteuning aan de beschutte werkplaatsen, de sociale werkplaatsen en de invoegmaatregel hierin ondergebracht. De uitgangspunten van het principeakkoord maatwerken, dat begin 2009 gesloten werd tussen de sociale partners en de Vlaamse Regering, worden conform het regeerakkoord in deze pijler vertaald. De poort naar een ‘socialere economie’ staat open.

4.1.1. Bereik

Onder de pijler ‘maatwerken bij collectieve inschakeling vanuit sociale economie’ wordt de ondersteuning aan de beschutte werkplaatsen, de sociale werkplaatsen en de invoegmaatregel ondergebracht. Eind 2011 waren binnen deze maatregelen meer dan 24 000 doelgroepwerknemers tewerkgesteld:

- in de BW's gaat het volgens de sociale balansen over 16 215 doelgroepwerknemers met een handicap tewerkgesteld in productie (14 551 VTE). Daarnaast worden in de BW's 2 973 mensen in omkadering, tewerkgesteld, waarvan 348 personen met een handicap. Dit komt neer op 2 750 VTE.
- in de SW's zijn er 4 389 doelgroepwerknemers (3 807 VTE) aan het werk en nemen 940 personeelsleden (740 VTE) de wettelijk verplichte (1 op 5 norm) en dus gesubsidieerde begeleiding van de doelgroepwerknemers op zich.
- via de invoegmaatregel zijn er 1 469 doelgroepwerknemers (971 VTE) aan het werk.

4.1.2. Realisaties

Het voorontwerp van decreet zit in de startblokken voor goedkeuring

Het maatwerkdecreet regelt de collectieve inschakeling van personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt in een economische context. Het vertrekpunt hierbij is de individuele nood van de werkzoekende, die minstens moet getuigen van een bepaald **rendementsverlies**, een **nood aan begeleiding** op de werkvloer en een **passende arbeidsomgeving** om binnen dit kader ondersteuning te kunnen krijgen. Ik wil doorstroom optimaal ondersteunen via een duidelijke focus op competentieversterking en een flankerend aanbod naar doorstroombegeleiding.

In nauw overleg met een projectcel binnen het brede beleidsdomein WSE werkte ik een voorontwerp van decreet uit. Hierbij boden 8 themagroepen (doelgroep, definities, indicering, modules van ondersteuning, inzet van modules, subsidievoorwaarden, procedure en handhaving) ondersteuning. Elke themagroep bestond uit een aantal experts binnen WSE, die over de respectievelijke thema's een voorstel formuleerden. Deze voorstellen toetste ik af bij een werkgroep van inter-professionele en sectorale sociale partners, die op hun beurt hun bedenkingen, suggesties en aandachtspunten konden meegeven. Ook op de VESOC-werkgroep werd meermaals teruggekoppeld. De coördinatie was in handen van het Departement WSE, dat ondertussen ook waakte over de afstemming met de andere regelgeving in het kader van sociale economie en de individuele inschakeling binnen de bevoegdheid Werk. De conceptnota die in oktober 2011 goedgekeurd werd door de Vlaamse Regering, kreeg zo haar vertaling naar een voorontwerp van decreet. De goedkeuringsprocedure is gestart.

Zowel de VDAB als het VSAWSE zijn gestart met de concrete voorbereiding voor de technische uitvoering van het concept. Binnen VDAB ligt de focus op de ondersteuning van de werkzoekende. Hiertoe werkt men aan een nieuwe indiceringsmethodiek op basis van ICF (International Classification of Functioning, disability and health) en een methodiek om het werkondersteuningspakket te bepalen. Binnen het VSAWSE ligt de focus op de ondersteuning van de werkgever en werkt men aan een ICT-toepassing om de transitie te flankeren en een toepassing om de loonpremie op basis van de dmfa-aangifte uit te betalen.

Op basis van de experimenten in de ESF-oproep 'POP in de sociale economie', die via een externe onderzoeksinstantie begeleiding krijgt, wordt onderzocht hoe POP's geïmplementeerd kunnen worden in ondernemingen in de sociale economie. In een specifieke oproep gingen 9 projecten van start voor de ontwikkelingen van zo'n POP-model binnen de verschillende werkvormen. Het ESF-experiment wordt opgevolgd in een specifieke thematische werking.

Afstemming met federale werkgelegenheidsbeleid en de 6^e staatshervorming

In het voorontwerp van decreet betreffende maatwerk bij collectieve inschakeling is de afstemming met het federale werkgelegenheidsbeleid geregeld. De toegekende loonpremie na indicering is de maximale tussenkomst. Andere tussenkomsten in het loon zullen in mindering gebracht worden van de Vlaamse premie zodat overcompensatie wordt vermeden en ongelijkheden worden uitgevlakt.

In 2012 maakte de Vlaamse administratie een eerste inschatting van de gevolgen van de zesde staatshervorming via de opstelling van impactfiches. Een belangrijk gedeelte van deze impactfiches werden door mijn administratie opgesteld.

Groeipad en Vlaams Interprofessioneel Akkoord

Het Vlaams Inter-professioneel Akkoord (VIA III 2006-2010) van de social- en non-profit is voor de beschutte en sociale werkplaatsen volgens planning en afspraken verder uitgevoerd. De voorziene middelen voor kwaliteitsverbetering en koopkrachtversterking zijn uitgekeerd. Daarnaast werden in het kader van het uitbreidingsluik van dit akkoord voor de sociale werkplaatsen in 2011 opnieuw 50 VTE arbeidsplaatsen (42 doelgroep en 8 omkadering) gecreëerd.

In uitvoering van het Vlaams Werkgelegenheid- en Investeringsplan 2010-2011 (WIP) en het bereikte Vlaams Inter-professioneel Akkoord (VIA IV) voor de social- en non-profit, is een groeipad voor de sociale economie voorzien met uitbreiding van de capaciteit in de sociale en beschutte werkplaatsen. Omdat er jaarlijks slechts een beperkt groeipad mogelijk was, werd gewerkt met een geclusterde oproep waarbij de middelen voor de periode 2011-2012 werden gekoppeld. Begin september 2011 is een geclusterde oproep (budget 2011-2012) uitgeschreven met een groeipad van 100 VTE voor de SW en 135 VTE voor de BW. Er zijn 72 aanvragen ontvangen voor een totaal van 444,2 VTE doelgroepwerknemers. Eind december 2011 werd het voorziene groeipad in beide sectoren gerealiseerd. Bij de BW werden 75 VTE met ingang van 1 oktober 2011 en 60 VTE met ingang van 1 januari 2012 toegekend. Bij de SW werden 100,2 VTE doelgroepwerknemers toegekend, gespreid over 60 initiatieven.

4.1.3. Beleidsopties

Decreet maatwerk bij collectieve inschakeling

De conceptnota 'maatwerk bij collectieve inschakeling' is vertaald naar een voorontwerp van decreet. De goedkeuringsprocedure is opgestart. Begin 2013 leg ik het voorontwerp aan het Vlaams Parlement voor. De volgende fase, de opmaak van de uitvoeringsbesluiten, kan dan van start gaan. Hiervoor doe ik opnieuw een beroep op de verschillende experts in het beleidsdomein en ga ik opnieuw in dialoog met de stakeholders.

Het voorontwerp van decreet is de leidraad om pro-actief de nodige stappen zetten om de procedures en bijhorende informatietoepassingen verder voor te bereiden door de agentschappen en hierbij ook de nodige vorming te voorzien. De transitie start ook in het werkveld. In kader van het ESF-programma 2007-2013 worden begeleidingstrajecten opgezet. Een specifiek luik binnen deze transitie is de implementatie van deze POP-modellen in de ondernemingen. De resultaten van de pilootprojecten 'POP in de sociale economie' opgestart in 2011 vormen de basis.

Afstemming met federale werkgelegenheidsbeleid en de 6^e staatshervorming

Op korte termijn zal in functie van de opmaak van de uitvoeringsbesluiten overleg gepland worden met de federale overheid m.b.t. de juridische contouren van een doorstroomstage. Uiteraard worden ook de andere ontwikkelingen in het kader van de regionalisering van bepaalde aspecten van het arbeidsmarktbeleid, in het bijzonder de doelgroepmaatregelen, nauwlettend opgevolgd.

Groeipad en Vlaams Interprofessioneel Akkoord

Zoals in 4.1.2. omschreven, zijn op basis van een akkoord met de sociale partners de middelen inzake de uitbreiding 2012 (VIA IV) gekoppeld aan de uitbreiding 2011 (WIP) om zo met beperkte middelen een evenwichtig en realistisch groeipad te realiseren. Eveneens conform de afspraken VIA4 zal in 2013 geen uitbreiding voorzien worden. Een eerstvolgende uitbreiding is pas voorzien in 2014 nadat de nieuwe regelgeving is geïmplementeerd.

4.1.4. Budget

Het beschikbare krediet voor de beschutte werkplaatsen is een onderdeel van het voorziene krediet op het begrotingsartikel JC0/1JE-F-2A/WT en bedraagt voor 2013 249.836.000 euro, inclusief het krediet voor investeringen, exclusief VIA IV-middelen. Het beschikbare krediet voor de sociale werkplaatsen is terug te vinden op hetzelfde begrotingsartikel en bedraagt voor 2013 66.609.000 euro exclusief VIA IV – middelen.

Ook het beschikbare krediet voor de invoegmaatregel is terug te vinden op dit begrotingsartikel. Hiervoor is in 2013 4.321.000 euro voorzien.

Voor het experiment POP in de sociale economie werd in 2012 353.507,66 euro ESF en 432.064,9 euro VCF toegewezen aan 9 projecten.

4.2. SD 2: Minder maatschappelijke noden door meer maatschappelijke diensten te koppelen aan de inschakeling van kansengroepen

LOKALE DIENSTENECONOMIE

Als tweede pijler voor de sociale economie schuift het Vlaamse Regeerakkoord de lokale diensteneconomie naar voren. Het basisidee van het decreet lokale diensteneconomie is de uitbouw van een aanvullend dienstenaanbod vanuit de overheid, dat nauw aansluit op maatschappelijke trends en noden zoals onder andere de vergrijzing, verduurzaming en de combinatie arbeid-privé. Door de inschakeling van kansengroepen te bevorderen én de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen in diensten te verankeren, creëren deze diensten een dubbele maatschappelijke meerwaarde. Om het potentieel van de lokale diensteneconomie maximaal te benutten, wordt de bestaande regelgeving op basis van een grondige evaluatie bijgesteld. Aandachtspunten hierbij zijn afstemming, vereenvoudiging, complementariteit, doorstroom en kwaliteit.

4.2.1. Bereik

Eind 2011 werkten er 2.027 doelgroepwerknemers (1.669 VTE) en 499 omkaderingspersoneelsleden (383 VTE) binnen de lokale diensteneconomie.

4.2.2. Realisaties

Een nieuw voorontwerp van decreet

Op basis van de evaluatie uitgevoerd in 2011 en de beleidsaanbevelingen die hierop volgden, is een nieuw voorontwerp van decreet betreffende de lokale diensteneconomie opgemaakt. Voor de uitwerking van het voorontwerp heb ik een beroep gedaan op diverse groepen van experts. Daarnaast was er regelmatig overleg met de stakeholders. Het nieuwe decreet wil een aantal knelpunten van het huidige decreet remediëren en de huidige decretale basis bijsturen naar aanleiding van het nieuwe Europese DAEB-kader. De besluitvormingsprocedure van het voorontwerp van decreet betreffende de lokale diensteneconomie is gestart.

De Vlaamse klaverbladen

De meeste Vlaamse klaverbladen zijn op dit moment structureel verankerd, meer bepaald logistieke hulp en aanvullende thuiszorg, occasionele en flexibele kinderopvang, buurtgerichte kinderopvang, groenjobs en MINA-werkers, buurtsport en huisbewaarders in de sociale huisvesting. Daarnaast werk ik verder aan de verankering van een aantal andere klaverbladen.

Er is regelmatig overleg met aangrenzende beleidsdomeinen in functie van opvolging en bijsturing van de projecten, de evaluatie van de maatregel, de aanpassingen aan de regelgeving lokale diensteneconomie en het decretaal werk binnen de belendende beleidsdomeinen. Voor de volgende klaverbladen zijn een aantal stappen gezet ter evaluatie en bijsturing:

- de integratieoefening van de groenjobs en de MINA-werkers is aan de gang. Op basis van regelmatig overleg met het Departement Leefmilieu en Natuur zijn alternatieve pistes onderzocht waarbij ondersteuning voor sociale tewerkstelling geïntegreerd kan worden in de subsidiëring voor beheerswerken in de groene sector;
- voor de klaverbladen Kinderopvang zijn afspraken gemaakt om de wijzigingen van beide regelgevingen (nieuw decreet kinderopvang en nieuw decreet LDE) op elkaar af te stemmen;
- er werd een nieuwe samenwerking rond preventieve gezinsondersteuning opgezet. Deze samenwerking mikt erop de integrale en laagdrempelige preventieve gezinsondersteuning met bruggen naar onderwijs en activering te versterken;
- wat het klaverblad 'logistieke hulp en aanvullende thuiszorg' betreft, zijn er beleidsaanbevelingen geformuleerd op basis van de evaluatie uitgevoerd in 2011 en in samenwerking met het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid;
- in het licht van de aanpassingen aan het BVR Openbare Dienstverplichting REG is de evaluatie van de samenwerking rond energiesnoeiers afgerond. Er zijn diverse alternatieve pistes geformuleerd in afstemming met de stakeholders;
- de initiatieven buurtsportbegeleiders in de lokale diensteneconomie zijn aan een evaluatie onderworpen vanuit het beleidsdomein sport waarbij het beleidsdomein Sociale Economie, betrokken wordt. De schaalgrootte van deze projecten en doorstroom van doelgroepwerknemers naar een reguliere job zijn bijkomende aandachtspunten;
- het project Teams voor Advies en Ondersteuning (TAO) van vzw De Link is verder uitgebouwd. Hierin helpen vormingswerkers en ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting organisaties en particulieren met concrete plannen om mensen in armoede te helpen en te ondersteunen. Een structurele verankering binnen de lokale diensteneconomie is vanaf 2012 gerealiseerd. Twee teams zijn momenteel in Vlaanderen actief met structurele financiering binnen de lokale diensteneconomie;
- de samenwerking in het kader van toerisme is geëvalueerd met het oog op structurele verankering;
- de evaluatie voor het klaverblad 'Huisbewaarders in de sociale huisvesting' is afgerond, in samenwerking met het departement Wonen.

Groeipad

In uitvoering van het Vlaams Werkgelegenheid- en Investeringsplan 2010-2011 (WIP) enerzijds en het nieuwe Vlaams Inter-professioneel Akkoord voor de Social Profit (VIA4) anderzijds, was een groeipad voor de sociale economie voorzien. Conform de afspraken in het sociaal akkoord en omwille van het beperkte groeipad, zijn de middelen voor de periode 2011-2012 geclusterd zodat een groter contingent VTE's per oproep mogelijk was. Hiertoe is in september 2011 een open oproep voor bijkomende tewerkstelling van 100 VTE doelgroepwerknemers gelanceerd, 62 aanvragen met een totaal contingent van 100 VTE doelgroepwerknemers en 6,3 VTE omkadering werden goedgekeurd.

Ondersteuning van de regierol van lokale besturen bij de uitbouw van de lokale diensteneconomie.

De regierol van lokale besturen is geïntegreerd in de nieuwe ondersteuningsstructuur. (zie SD 4). Op 6 juli 2012 is het Besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van de regierol van gemeenten op het vlak van de lokale sociale economie, vermeld in artikel 15 van het decreet betreffende de ondersteuning van het ondernemerschap op vlak van SE en de stimulering van MVO van 17 februari 2012, principieel goedgekeurd.

4.2.3. Beleidsopties**Een nieuw decreet**

De procedure voor goedkeuring van het voorontwerp van decreet betreffende de lokale diensteneconomie is opgestart. In lijn met de beleidsnota en de geformuleerde beleidsaanbevelingen stel ik een aantal belangrijke aanpassingen voor op vlak van de doelgroepbepaling, de versterking van het doorstroomkarakter van de maatregel, de verankering van een kwaliteitsvolle dienstverlening, de uitwerking van de organisatievoorwaarden en het optimaliseren van de administratieve procedures. Het hele decreet zal bovendien ingebed worden in het nieuwe Europese DAEB-kader. Eind 2012 wordt het voorontwerp voorgelegd aan het Vlaams Parlement waarna de vertaling van de uitvoeringmodaliteiten in een ontwerpbesluit kan gebeuren.

Naar een verdere structurele verankering van de klaverbladfinanciering

Naast de verankerde klaverbladen worden volgende klaverbladen verankerd:

- de voortgang van de structurele verankering van het klaverblad toerisme is afhankelijk van de beleidskeuzes van de minister van toerisme en van het regelgevend proces van het nieuwe decreet betreffende de lokale diensteneconomie;
- in navolging van de evaluatie en de beleidsaanbevelingen die eruit voortkomen, wil ik het klaverblad 'logistieke hulp en aanvullende thuiszorg' verder verfijnen samen met de minister bevoegd voor Welzijn;
- ik zet de samenwerking in het kader van de klaverbladen kinderopvang verder aangepast aan de nieuwe regelgevingen;
- de lokale diensten 'buurtsportbegeleiders' worden in 2013 gecontinueerd. De evaluatie van deze proeftuin voorzie ik, samen met de minister bevoegd voor Sport, tegen begin 2013. Op basis van de evaluatie worden projecten al dan niet gecontinueerd en bijgestuurd;
- in samenwerking met het beleidsdomein Wonen wil ik het klaverblad 'huisbewaarder in de sociale huisvesting' verder verfijnen en versterken op basis van de beleidsaanbevelingen geformuleerd naar aanleiding van de uitgevoerde evaluatie;
- de groenjobs en MINA-werkers krijgen een plaats binnen de lokale diensteneconomie, waarbij het tijdspad afhankelijk is van het verloop van de goedkeuring van het besluit omtrent groene sociale tewerkstelling;
- samen met mijn collega's van Armoede en Welzijn worden de lopende projecten in het kader van preventieve gezinsondersteuning geëvalueerd. Op basis van de evaluatie zal worden bekeken hoe de lokale diensteneconomie verder kan worden ingezet in de strijd tegen kinderarmoede door de stap naar het onderwijs te begeleiden en de ouders mee te nemen in een traject.

Groeipad

Net zoals bij de sociale en beschutte werkplaatsen werd, conform de afspraken VIA4, de uitbreiding 2012 (VIA IV) gekoppeld aan de voorziene uitbreiding 2011 (WIP). In 2012 wordt er geen bijkomende uitbreiding voorzien. Ook in 2013 zal tengevolge de afspraken VIA4, geen uitbreiding voorzien worden. Een eerstvolgende uitbreiding is pas voorzien in 2014 nadat de nieuwe regelgeving is geïmplementeerd.

4.2.4. Budget

De kredieten voor de maatregel lokale diensteneconomie zijn te vinden op het begrotingsartikel JC0/1JE-F-2B/WT. In 2013 is voor de maatregel lokale diensteneconomie in totaal een budget van 20.470.000 euro voorzien.

ARBEIDSZORG

Arbeidszorg wil arbeidsmatige activiteiten aanbieden aan personen die nood hebben aan of de behoefte voelen om te werken, maar die (nog) niet (meer) in staat zijn tot betaalde arbeid in reguliere of sociale economie. In arbeidszorg staat werk centraal, maar de zorg voor de persoon is ook zichtbaar aanwezig. In het ideale geval is arbeidszorg een opstap naar betaalde arbeid.

Arbeidszorg komt voor in diverse domeinen: geestelijke gezondheidszorg, de gehandicaptensector, het algemeen welzijnswerk en de sociale werkplaatsen. Structureel is arbeidszorg enkel verankerd in de regelgeving sociale werkplaatsen en in de dagcentra voor personen met een handicap in het kader van begeleid werk.

4.2.5. Bereik

Op 31 december 2011 werden 1457 VTE arbeidszorgmedewerkers begeleid door 70 gesubsidieerde VTE omkadering.

4.2.6. Realisaties

Na de goedkeuring van de nota *“Van arbeidszorg naar een nieuw geïntegreerd beleidskader: w²”* op 1 juli 2011 wil ik samen met mijn collega's van Werk en Welzijn komen tot een decreet die de structurele samenwerking tussen onze beleidsdomeinen regelt. In dit decreet willen we de organisatie van geïntegreerde werk –welzijntrajecten voor personen die niet meer of nog niet kunnen participeren op de arbeidsmarkt alsook de organisatievoorwaarden voor de huidige arbeidszorg regelen. In november plannen wij een conceptnota die verder vorm zal geven aan het decreet. In de lopende projecten worden, waar mogelijk, elementen van het nieuwe beleidskader verankerd.

Zo wil ik de doorstroom vanuit arbeidszorg ondersteunen. In uitvoering van het VESOC-akkoord ‘Alternatieven jobkorting’ dat op 16 december 2011 door de Vlaamse regering werd goedgekeurd, worden 400 doorstroomtrajecten gefinancierd voor personen die nu in arbeidszorg actief zijn. Doelstelling van deze trajecten is de uitstroom uit arbeidszorg naar betaalde arbeid te verhogen en te onderzoeken hoe empowerment, competentieversterking en stage op een externe werkvloer de drempels naar betaalde arbeid (of een traject naar betaalde arbeid) kunnen wegwerken. Ook binnen de bevoegdheden van mijn collega's worden hier stappen toe gezet. Een optimale participatie van elke burger in de maatschappij, indien mogelijk op de arbeidsmarkt, is dan ook het doel.

De experimenten arbeidszorg in uitvoering van het voormalige Meerbanenplan werden verlengd van 1 januari 2012 tot en met 31 december 2012. Dit gebeurde in functie van een optimale benutting van het beschikbare budget en met het oog op een nieuw geïntegreerd beleidskader. In totaal gaat het over 29 experimenten. Er werd 292.725 uren arbeidszorg (op jaarbasis) toegekend, wat neerkomt op 187,64 VTE arbeidszorgmedewerkers.

4.2.7. Beleidsopties

Na de goedkeuring van de conceptnota door de Vlaamse Regering zal dit najaar verder gewerkt worden aan de vertaling naar een éénduidig regelgevend kader. Hierbij zal rekening gehouden worden met de afstemming van dit nieuwe kader in Brussel en verder overleg met de stakeholders. De bedoeling is om uiterlijk begin 2014 een ontwerpdecreet in te dienen. Op basis hiervan zal dan een structureel aanbod op maat van werkzoekenden die ver van de arbeidsmarkt staan, uitgebouwd worden. In afwachting van een nieuw decreet worden de experimenten verder gezet, waar mogelijk met nieuwe elementen, en loopt het overleg met de diverse stakeholders door.

4.2.8. Budget

Het krediet voor arbeidszorg is voorzien op het begrotingsartikel JC0/1JE-F-2-D/WT. Voor deze maatregel is in 2013 een krediet van 3.041.000 euro beschikbaar.

4.3. SD 3: Nieuwe duurzame jobs creëren door doorstroom te realiseren

‘Duurzame’ jobs voor kansengroepen is het oogmerk van de sociale economie. Al mag dat niet verengd worden tot bijkomende jobs in de sociale economie. Ook de doorstroom naar een job in de reguliere sector is belangrijk. Elke werknemer die doorstroomt, maakt immers een plaats vrij in de sociale economie voor werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Doorstroom vanuit sociale economie is de overstap naar een arbeidssituatie met minder intensieve ondersteuning. Dat kan zowel binnen de sociale economie zijn als naar een reguliere arbeidsplaats zonder of met tijdelijke ondersteuning. Doorstroom is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Sommige mensen zullen nooit doorstromen of kunnen dat enkel mits ondersteuning. Persoonlijke ontwikkelingsplannen zijn een prima instrument om doelgroepwerknemers in de sociale economie een mooi loopbaanperspectief te bieden, op eigen ritme en rekening houdend met hun competenties. Toont een screening van de competenties aan dat doorstroom of opstap mogelijk is, dan zal bekeken worden hoe dat het best gerealiseerd kan worden. Of de stap naar de reguliere economie een succes wordt, hangt af van de beschikbare vacatures en de begeleiding en ondersteuning bij de nieuwe werkgever. Die laatste staat er niet alleen voor. De werknemer krijgt een minimale rugzak mee. Afspraken met de minister bevoegd voor Werk zijn gemaakt. Als blijkt dat een duurzame doorstroming niet haalbaar blijkt, dan moet een terugkeer naar de sociale economie mogelijk blijven.

4.3.1. Realisaties

Doorstroom heeft een structurele plaats in het voorontwerp van decreet betreffende maatwerk bij collectieve inschakeling en het voorontwerp van decreet betreffende de lokale diensteneconomie. De inbedding van de periodieke screening van de ondersteuningsnood van individuele doelgroepwerknemer en de desgevallend bijhorende kans op geslaagde doorstroom vormt de basis van de opstart van doorstroomtrajecten. Een flankerende module om dit traject te faciliteren voor werknemer en werkgever wordt voorzien in het decreet. De invulling van deze ondersteuningsmodule is meegenomen in de uitwerking van de regelgevingen maatwerk bij collectieve inschakeling en lokale diensteneconomie. Dit gebeurde in afstemming met de beleidsintenties van de minister van Werk die bevoegd is voor de individuele inschakeling vanaf het moment dat de terugkeergarantie afgelopen is.

Ook de uitvoering en opvolging van de ESF-oproep rond doorstroom wordt nauw opgevolgd. De ervaringen uit deze pilootprojecten worden als input gebruikt bij de opmaak van het regelgevend kader. In totaal werden 4 ESF-oproepen gelanceerd waaruit respectievelijk 8 projecten (start 1/4/12), 1 project (start 1/6/12) en 6 projecten (start 1/8/12) werden goedgekeurd. Een derde en laatste vervolgooproep werd gelanceerd op 1 augustus 2012.

4.3.2. Beleidsopties

Voor wat betreft de inbedding van doorstroom in de regelgeving verwijs ik naar SD 1 en SD2. De uitvoering en opvolging van de ESF-oproep doorstroom zal nauw opgevolgd worden in functie van de uitvoeringsbesluiten.

4.3.3. Budget

Voor de nieuwe oproep 'Uitstroom in de sociale economie' worden 3,6 mio ESF-middelen en 4,4 mio euro Vlaamse Cofinanciering op JBO/IJD-G-5/WT uitgetrokken.

4.4. SD 4: De weg naar een socialere economie faciliteren

4.4.1. Uitbouw van een gericht en complementair ondersteuningsaanbod

Duurzame tewerkstelling in de sociale economie realiseer je niet alleen door loon- en omkaderingspremies toe te kennen of een rugzak mee te geven met de werknemer. Van de ondernemingen wordt ook een engagement en expertise verwacht op vlak van o.a. methodiek, management, doelgroepenbeleid. Naast de Vlaams erkende organisaties in de sociale economie is er een brede groep van organisaties en ondernemingen die vraagt om ondersteuning bij het verwezenlijken van de principes van de sociale economie en (ruimer) MVO in hun bedrijfsvoering. Voorbeelden hiervan zijn de coöperaties, die volgens de principes van de sociale economie ondernemen. Maar ook ondernemingen uit de klassieke profit-, social profit- en non-profitsectoren die hun ondernemen willen verduurzamen door, naast de zuiver economische resultaten, ook sociale en ecologische resultaten voorop te stellen. De voorbije jaren werd een breed instrumentarium ter ondersteuning van de sociale economie uitgebouwd.

De organische groei van dit ondersteuningsaanbod heeft jaren lang ingespeeld op kansen in de sector, maar creëerde ook versnippering van kennis en dienstverlening. Ook werden een aantal gemeenschappelijke behoeften onvoldoende erkend, zoals bijvoorbeeld de nood aan innovatieversterking. Een evaluatie van de bestaande ondersteuningsmaatregelen toonde aan dat:

- efficiëntie en effectiviteit van de maatregelen niet altijd even optimaal zijn;
- de afstemming tussen de maatregelen onderling en met vergelijkbare maatregelen vanuit Economie vaak zoek is;
- een aantal maatregelen niet conform aan de Europese staatssteunregels zijn.

In lijn met de vereenvoudiging van de werkvormen binnen de sociale economie tot twee pijlers, maatwerk bij collectieve inschakeling en lokale diensten, en conform het Vlaamse Regeerakkoord werd dan ook het huidige ondersteuningsaanbod hervormd op basis van de noden van sociale ondernemers en met het oog op ondersteuning van innovatie in de sociale economie.

Het nieuwe decreet wil een antwoord bieden op de verscheidenheid aan ondersteuningsbehoeften, waarbij zowel aandacht gaat naar individuele als collectieve dienstverlening. Doel is om zowel vanuit de vraag- als vanuit de aanbodzijde efficiëntiewinsten te boeken en de kennis op het vlak van de sociale economie te vermenigvuldigen, zowel voor startende als bestaande ondernemingen. Het decreet moet een solide basis geven aan de toekomstige ondersteuning van het ondernemerschap binnen de sociale economie en de bevordering van het sociaal en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap. Zowel toekomstige maatwerkbedrijven, initiatieven lokale diensteneconomie, coöperatieve en maatschappelijk verantwoorde ondernemers komen in aanmerking voor gerichte managementondersteuning.

Realisaties

In het voorjaar van 2012 werd het 'Decreet voor de ondersteuning van het ondernemerschap op het vlak van de sociale economie en de stimulering van het maatschappelijk verantwoord ondernemen' aangenomen door het Vlaams Parlement en bekrachtigd door de Vlaamse Regering. Hiermee is het kader voor een vernieuwde en effectieve ondersteuning van de sociale economie een feit.

Dit kader heeft de ambitie de ondernemingen in de sociale economie op een adequate en toekomstgerichte manier te ondersteunen en daarnaast het maatschappelijk verantwoord ondernemerschap verder te ondersteunen.

Met het beleidsdomein EWI en de agentschappen binnen WSE wordt bekeken hoe de toekomstige ondersteuningsmaatregelen optimaal op elkaar afgestemd kunnen worden, waar samenwerking mogelijk is en hoe deze best wordt verankerd. De gesprekken met het Agentschap Ondernemen over de afstemming met de kmo-portefeuille zijn opgestart en de integratie van de taken van het doorlichtingsteam binnen het VSAWSE werd gerealiseerd.

Er is in 2012 gewerkt aan de concretisering van de eigenlijke uitvoering van de vernieuwde ondersteuning. Gezien de omvang van de werkzaamheden en meer in het bijzonder het feit dat de nieuwe DAEB-regelgeving het uitschrijven van een overheidsopdracht in deze beduidend complexer maakt, heb ik prioritair ingezet op de voorbereiding van het **collectieve ondersteuningsorgaan**. De eerste stap in de gunningsprocedure is gezet met de publicatie van de selectieleidraad op 5 oktober 2012.

Op 6 juli keurde de Vlaamse regering het Besluit tot bepaling van de **regierol van gemeenten** op het vlak van de lokale sociale economie principieel goed ter uitvoering van artikel 15 van het decreet van 17 februari 2012 betreffende de ondersteuning van het ondernemerschap op het vlak van de sociale economie en de stimulering van MVO. Het voorziet in de mogelijkheid tot steun voor die gemeenten die een regierol op het vlak van de lokale sociale economie opnemen. Die regierol bestaat uit de ontwikkeling van een beleidsvisie op sociale economie, en het faciliteren van de samenwerking met en tussen de sociale economie. Er is gekozen om de regierol en de actorrol te ontdebellen en de ondersteuning van de regierol intern en rechtsreeks te organiseren bij de lokale besturen zelf, en dus niet via een intermediair niveau.

De ondersteuning van centrumsteden voor de uitbouw van hun lokale regierol werd verlengd. In 2012 dienden 11 van de 13 centrumsteden een aanvraag tot ondersteuning in. Samen ontvangen ze 500.000 euro om hun regierol verder uit te bouwen.

De financiering van de huidige ondersteuningsstructuren is in 2012 waar mogelijk al aangepast in functie van het nieuwe kader en werd bijgestuurd naar een meer resultaatgerichte inzet van de middelen. Het betreft de besluiten voor Vosec, de startcentra, Trividend, managementopleidingen, Komosie en de koepel lokale diensteneconomie.

Het **Sociaal Investeringsfonds** (SIFO) kende na een trage start in 2009 een heropleving van de trekkingsvragen in 2010, die zich verder voortzette tot 2011. Ook 2012 belooft een succesvol jaar te zijn. De opvolging van het SIFO vindt plaats binnen het Strategisch Comité met daarin vertegenwoordigers van PMV, het Departement WSE, het kabinet Sociale Economie, een financieel expert met kennis van de sector en een vertegenwoordiger vanuit de sector. Per 1/8/2012 keerde het SIFO 6,4 miljoen euro aan trekkingsrechten uit voor de cofinanciering van 132 specifieke dossiers. De bedragen voor de cofinanciering variëren tussen 7.000 euro en 300.000 euro en bevatten doorgaans 58% van het totale kredietbedrag. De totale investering (inclusief de financiering door de Erkende Financiers) in de sector van de sociale economie bedraagt 12,4 miljoen euro.

Het **VIPA** verleende financiële steun voor infrastructuurwerken in BW's. De regelgeving werd het voorbije jaar herzien. In september 2011 werd de wijziging van het BVR Investeringsubsidies voor de beschutte werkplaatsen definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Sinds de invoering van het nieuwe besluit werden voor een totaal bedrag van 1.668.274,27 euro subsidies toegekend verspreid over 3 werkplaatsen. Drie ander werkplaatsen hebben aangegeven dat ze een dossier willen opstarten.

Beleidsopties

Voor de gunning van het collectief ondersteuningsorgaan is gekozen voor een tweestapsprocedure met selectie en onderhandeling. In het najaar 2012 wordt het bestek aan de geselecteerde kandidaten bezorgd om op basis van hun voorstel de onderhandelingen aan te vatten die moeten leiden tot de uiteindelijke convenant.

Daarnaast worden in het najaar het uitvoeringsbesluit voor de oprichting van de commissie sociale economie binnen de SERV en het bijhorende benoemingsbesluit besproken, in uitvoering van art.6 t/m 8 van het decreet van 17 februari 2012 betreffende de ondersteuning van het ondernemerschap op het vlak van de sociale economie en de stimulering van het MVO.

Om prioriteit te kunnen geven aan de voorbereiding van het ondersteuningsorgaan is de opmaak van de uitvoeringsbesluiten voor de individuele managementondersteuning, de financiële ondersteuning op maat, de innovatiesteun en de wetenschappelijk onderbouwde managementopleidingen verschoven naar het najaar van 2012.

Wat de ondersteuning van de lokale regierol betreft, maakt de Vlaamse Regering ten laatste tegen 30 oktober 2012 op basis van het planlastendecreet haar beleidsprioriteiten bekend. In die Vlaamse beleidsprioriteiten wordt voorzien in de mogelijkheid om gemeenten te ondersteunen in het opnemen van een regierol op het vlak van de lokale sociale economie. Die regierol bestaat uit de ontwikkeling van een beleidsvisie op sociale economie en het faciliteren van de samenwerking met en tussen de sociale economie.

De gemeenten kunnen hier op intekenen in hun reguliere meerjarenplanning die ze in 2013 dienen op te maken in het kader van de beheers- en beleidscyclus (BBC), met het oog op een subsidiëring vanaf 2014. In afwachting van de subsidiëring in 2014 blijf ik voorzien in een subsidie voor de ondersteuning van de regierol voor de geïnteresseerde centrumsteden.

Budget

Aansluitend op het nieuwe decreet 'ondersteuning van het ondernemerschap op vlak van de sociale economie en de stimulering van het MVO' werden vanaf de begrotingsopmaak 2012 de middelen bestemd voor de ondersteuningsstructuren en ondersteuningsinitiatieven grotendeels afgezonderd van de specifiek maatregelgebonden kredieten en voorzien op de begrotingsartikelen JC0/1JE-F-2-C/WT (2013: 8.341.000 euro) en JB0/1JE-F-2-A/WT (2013:448.000 euro).

De kredieten voor de activiteitencoöperaties en Trividend zijn voorzien op het begrotingsartikel JC0/1JE-F-2-A/WT. Het betreft in totaal 909.000 euro.

De kredieten voor de investeringsbijdragen beschutte en sociale werkplaatsen vormen een onderdeel van het begrotingsartikel JC0/1JE-F-2-A/WT. Het betreft in totaal 1.822.000 euro voor 2013.

4.4.2. Een nieuw elan voor het imago van de sociale economie

Het voorziene groeipad uit het Vlaamse Regeerakkoord is een prima aanzet, maar volstaat niet om de werkzaamheidsgraad van kansengroepen op te krikken. Om iedereen, ongeacht scholing, afkomst, fysieke of psychische beperkingen een kans op een duurzame job te geven, is bereidwilligheid van alle betrokkenen nodig. Niet enkel de voor de hand liggende en rechtstreeks betrokken partners, ook 'de klanten' dragen bij tot een positieve beeldvorming van sociale economie.

Sociale economie is meer dan werk aanbieden op maat en in functie van de mogelijkheden van mensen die moeilijk voet aan de grond krijgen op de arbeidsmarkt. Het zijn ondernemingen die met hun expertise over inschakelingmethodieken en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap erin slagen het beste uit hun werknemers te halen en kwalitatieve producten en diensten te leveren aan hun klanten. Werk op maat, betrokkenheid van de werknemers, kwalitatieve producten en diensten, pioniersrol in innovatie van maatschappelijk relevante niches, een duurzame en sociale aanpak én een rendement dat ook ecologische en maatschappelijke winst beoogt. Sociale economie biedt toekomst en is een hefboom voor een andere en socialere economie. Door een goede communicatiestrategie, die afgestemd is op mogelijke initiatieven van de sector zelf, zal dit beeld en die meerwaarde van sociale economie versterkt worden.

Realisaties

Deze opdracht is voorzien in de aanbesteding van het nieuwe collectieve ondersteuningsorgaan.

4.4.3. Ruimte maken voor nieuwe ideeën in de sociale economie

Innovatie versterkt de ambities van de sociale economie. Het is dan ook belangrijk om ruimte te bieden voor innovatie binnen het beleid en de ondersteuningsstructuren. Succesvolle innovatie gebeurt zelden toevallig, maar is meestal het resultaat van een proces waarin kennis, technologie en creatieve ideeën stapsgewijs worden omgezet in nieuwe producten of diensten. Optimale toegang tot het bestaande innovatie-instrumentarium is dan ook een must. Het is niet alleen een kans om innovatie in de sociale economie te versnellen, het maakt ook mooie win-win situaties tussen het beleid sociale economie en het innovatiebeleid mogelijk. Net door de kruisbestuivingen met andere actoren kan innovatie in producten, diensten en processen echte veranderingen teweegbrengen.

Realisaties***Innovatiestrategie***

De strategie om innovatie in de sociale economie zuurstof te geven, werd opgemaakt in afstemming de reflectiegroep innovatie en sociaal ondernemerschap die opgericht werd binnen de regiegroep sociale innovatie binnen het beleidsdomein innovatie. Uit de reflecties van de werkgroep ‘innovatie in de sociale economie’, die mee vorm gaven aan de innovatiestrategie, bleek duidelijk dat het niet wenselijk is om vanuit de overheid de richting van de innovatie op sectorniveau te bepalen maar wel om deze innovatie alle kansen te geven. Het advies schuift dan ook twee strategische doelstellingen naar voor die in het verlengde liggen van deze vaststelling. De eerste strategische doelstelling focust zich op synergie binnen het overheidsbeleid. Het overheidsbeleid moet maximaal afgestemd worden om de sociale ondernemers te ‘empoweren’ om innovatie te realiseren. Zoeken naar synergie op het terrein wordt in deze innovatiestrategie als tweede strategische doelstelling naar voor geschoven. Samenwerken, het uitwisselen van ideeën, het multipliceren van sterke modellen, producten en diensten naar de hele sociale economie speelt hierbij een cruciale rol.

Ondersteuning van innovatieve projecten

Ook in 2011 is een innovatie-oproep gelanceerd voor ongeveer 3 miljoen euro. Ditmaal dienden er 78 projecten een aanvraag in, goed voor een totaalbedrag van 7,6 miljoen euro. De beoordelingscommissie adviseerde 30 projecten positief voor een subsidiebedrag van bijna 3 miljoen euro. Op 18 november keurde de Vlaamse regering op mijn voorstel 30 projecten goed voor een totaal bedrag van 2.985.765 euro.

Via een EFRO-project 'Innovatiepunt' van VOSEC vzw wordt in 2011 en 2012 ingezet op het verbeteren van de innovatiecultuur binnen de sociale economie. In het nieuwe ondersteuningskader is een rechtsgrond voor innovatiesteun voorzien. Gesprekken met IWT voor afstemming van het ondersteuningsinstrumentarium zijn opgestart.

Beleidsopties

Alle elementen voor een structurele en duurzame aanpak van innovatie in de sociale economie liggen op tafel. Ter uitvoering van de innovatiestrategie in de sociale economie worden een aantal acties naar voor geschoven:

- in afstemming met het IWT-traject ‘sociale innovatie’ wordt er een overzicht gemaakt van het bestaande instrumentarium binnen de overheid en zijn opportuniteiten tot samenwerking in kaart gebracht als basis voor verdere afstemming;
- op basis van de resultaten van het EFRO-project ‘Innovatiepunt’ zal een evaluatie gemaakt worden en bekeken worden of dit eventueel een vertaling kan krijgen in de ondersteuning van de sociale economie;
- in het kader van het luik individuele ondersteuning van het ondersteuningsdecreet wordt door het Departement Werk en Sociale Economie bekeken in hoeverre tegemoet gekomen kan worden aan een meer langdurige innovatiesteun;

- op basis van de onderzoeksresultaten en in lijn met het regelgevingstraject wordt bekeken op welke wijze we de sociale economieprojecten kunnen laten rapporteren over hun duurzaamheid en innovatie.

Daarnaast maak ik geld vrij voor een nieuwe innovatieoproep binnen de sociale economie die zal worden afgestemd met de betrokken beleidsdomeinen binnen de Vlaamse overheid.

Budget

Op het begrotingsartikel JC0/1JE-F-2C is een krediet van 2.090.000€ ter ondersteuning van de ontwikkeling van innovatie binnen de sociale economie.

4.4.4. Inzetten op expertiseontwikkeling en -overdracht

Realisaties

Monitor/begeleider in de sociale economie

De inspanningen om het knelpuntberoep monitor in de sociale economie op te waarderen via het opleidingsproject voor voltijdse werkzoekenden met een duur van 240u liep af eind 2011.

Sinds 2012 loopt de aanvraag voor programmering via de provinciale VDAB-regiedirecties. Momenteel loopt er van 6/2/2012 tot 31/1/2014 een opleiding in samenwerking met CVO Sociale School Heverlee. De opleiding kan door voltijdse en deeltijdse werkzoekenden gevolgd worden met een VDAB-contract. Naast beide opleidingen is er ook nog het ervaringsbewijs dat bij de erkende testcentra kan behaald worden.

Steunpunt WSE

Het onderzoek 'Effecten van de sociale economie op de tewerkstelling en loopbanen van doelgroepwerknemers' (HIVA), doorstroom in de sociale economie: profielschets instroom + bruto-effectiviteitsanalyse van een selectie aan werkvormen in de sociale inschakelingseconomie' in kader van het vorige programma, werd opgeleverd.

In tussentijd is het Steunpunt WSE verder gezet binnen de nieuwe oproep voor steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek. Hierbij is niet meer gekozen voor een aparte lijn sociale economie, maar voor een meer geïntegreerde aanpak met bevoegdheid Werk, met daarin specifieke aandacht voor Sociale Economie. Omwille van efficiëntie worden gezamenlijke activiteiten ontwikkeld op het snijvlak werk en sociale economie. Voor de specifieke acties sociale economie wordt binnen het steunpunt een aparte onderzoekscel voorzien. Deze onderzoekscel (SERC: Social Economy Research Centre) specialiseert zich in de sociale en meerwaardeconomie en het sociaal ondernemerschap. Binnen het SERC zijn 3 werkpakketten voorzien:

1. Uitbreiding van de monitor van de sociale economie
 - verruiming van de populatie van sociale ondernemingen (hiva): methodologie en analyse
 - weg naar een bredere meting van meerdere waarden gerealiseerd door de sociale economie: methodologie, onderzoek, analyse (hogent)
2. Gemeenschap empowerment door sociaal ondernemerschap (hiva)
3. Analyse van tewerkstellingsmogelijkheden (jobopportunities) voor kansengroepen (hiva)

VIONA

Het onderzoek 'Duurzaam ondernemen zichtbaar en doenbaar maken in Vlaanderen' (UNU-CRIS, HOWest) werd in januari 2012 afgerond. Dit onderzoek spitst zich toe op de vertaling van ISO 26000 en GRI-richtlijnen naar de Vlaamse context. Voor de opvolging van dit onderzoek is een specifieke begeleidingsgroep samengesteld met experts uit diverse beleidsdomeinen en het werkveld.

Beleidsopties***Monitor/begeleider in de sociale economie***

Op basis van de definiëring van de module begeleiding op de werkvloer in het kader van de nieuwe regelgevingen zal de vertaling naar competenties en een passende vormingsaanbod voor monitoren gemaakt worden.

Steunpunt WSE

In 2012 vat het SERC, het Social Economy Research Centre binnen het Steunpunt WSE, haar werkzaamheden aan met de uitwerking van een theoretisch kader/methodologie voor de werkpakketten.

VIONA

Komend jaar wordt bekeken hoe VIONA de beleidsontwikkeling wetenschappelijk kan ondersteunen.

4.5. SD 5: Kwaliteit voorop stellen**Realisaties**

De Vlaamse Regering hecht veel belang aan de inschakeling van kansengroepen en de uitbouw van een aanbod van maatschappelijke diensten. Hierbij is het logisch om kwaliteitsgaranties te vragen van de ondersteuning en begeleiding, met aandacht voor de integratie van MVO. Deze principes kregen een concrete vertaling in zowel het maatwerkdecreet als het LDE-decreet.

Tijdens de voorbereiding van het decreet maatwerk bij collectieve inschakeling werkten de betrokken stakeholders (de beschutte en sociale werkplaatsen en het beleidsdomein WSE) het kwaliteitsmodel 'de kwaliteitswijzer' uit. Dit management- en sturingsmodel, gebaseerd op het EFQM-model, is een voor de sector toegepaste kwaliteitszorgmethodiek met een eenduidige visie en zal als referentiekader geïmplementeerd worden in de sector. De eigenheid van het sociaal ondernemen met het oog op HR-beleid op maat van kansengroepen staat hierbij centraal.

Beleidsopties

De sociale economie van de toekomst heeft nood aan een concrete vertaling van de kwaliteit die ze levert op vlak van MVO. Dat is nodig om transparantie te verzekeren naar de overheid als investeerder, maar ook meer en meer relevant voor diverse klantengroepen en stakeholders. In het kader van de uitvoering van het maatwerkdecreet en het nieuwe LDE decreet, wordt een kwaliteitskader uitgewerkt. Dit kwaliteitskader wil een opening bieden naar bestaande kwaliteitsmodellen die binnen de sociale economie gehanteerd worden en naar internationaal gevalideerde modellen, zonder af te stappen van een aantal minimale criteria waaraan deze kwaliteitsmodellen dienen te voldoen. De kwaliteit van de kwaliteitsmodellen moet gegarandeerd blijven en benchmarking mogelijk.

4.6. SD 6: Maximale maatschappelijke meerwaarden realiseren

Een ambitieus beleid rond **MVO** en organiseren vereist een meerjarenplanning. Daarom is bij de start van deze legislatuur een actieplan opgemaakt dat de strategische doelstelling uit de beleidsnota vorm en focus gaf. Dit actieplan steunt op twee pijlers:

- ervaringsuitwisseling via partnerschappen, wat moet leiden tot een brede, gedragen aanpak binnen én buiten de overheid;
- een stimulerend beleid naar organisaties om vernieuwend in te spelen op MVO-trends van (over)morgen.

Van MVO een vaste waarde maken in Vlaanderen, is het uiteindelijk doel. Daarom moeten MVO-acties de volgende toetsing doorstaan:

- er is geen onderscheid tussen organiseren en ondernemen. Ook in non- en social profit organisaties en de publieke sector staat men voor de uitdaging om duurzaamheid concreet in visie en dagelijkse praktijk waar te maken;

- er worden steeds duidelijke outputs vooropgesteld, zowel in bereik als in resultaten de aanwezige kennis wordt maximaal benut zodat meer kan worden gerealiseerd met de beschikbare middelen;
- bij de keuze van acties staat het innovatiegehalte voorop;
- er wordt gekeken naar de vertaalslag naar de sociale economie.

Sociale innovatie is een relatief onbekend concept, dat echter meer en meer weerklinkt. De term sociale innovatie wordt gebruikt voor vernieuwingen die expliciet een sociaal oogmerk hebben en vertrekken vanuit een maatschappelijke uitdaging. Via enkele voorbeeldprojecten willen we aan deze vorm van innoveren stimulansen geven.

Zo verdienen de principes van het coöperatief ondernemen een opwaardering. Coöperatief ondernemen is een vorm van ondernemerschap, waarbij mensen samen een oplossing vinden voor gemeenschappelijke noden en verwachtingen. Maatschappelijk oogmerk en participatie staan centraal. Deze ondernemers verdienen ook erkenning en ondersteuning.

4.6.1 Sociaal innoveren door sociaal inspireren

DE PRINCIPES VAN COÖPERATIEF ONDERNEMEN OPWAARDEREN

Coöperatief ondernemen is een model met toekomst. Om dat profiel aan te scherpen, werd tijdens deze legislatuur samen met de partners op het terrein een strategisch actieplan opgemaakt. Binnen de beleidsfocus op coöperatief ondernemen wordt vooral ingezet op twee specifieke sporen:

- coöperatief ondernemen als participatief ondernemen, waarbij andersoortige relaties met werknemers, klanten, leveranciers en samenleving worden uitgebouwd;
- coöperatief ondernemen als succesvol alternatief om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken.

Het is mijn ambitie om coöperatieve ondernemingen duidelijk te profileren als een toekomstgerichte wijze van ondernemen, onderbouwd met succesvolle projecten op het terrein en wetenschappelijk onderzoek. Hierbij gaat in de eerste plaats de aandacht naar zowel de startende ondernemer als de coöperatieve ondernemer. Een tweede belangrijke doelgroep zijn intermediaire organisaties die ondernemers groeperen, opleiden of ondersteunen.

Realisaties

Eind 2010 startte de uitvoering van het actieplan coöperatief ondernemen, waarin zes strategische doelstellingen zijn vervat. De uitvoering van dit actieplan loopt onverminderd verder.

Om de coöperatieve ondernemingsvorm en –filosofie te promoten, is communicatie nodig, naast een slimme bundeling van beschikbare informatie, instrumenten en goede praktijken. De portaalsite www.cooperatiefvlaanderen.be werd ontwikkeld en is sinds oktober 2011 online.

De uitbouw van het coöperatief ondernemerschap start met de ondersteuning van beginnende ondernemers. Via collectieve infosessies en individuele eerstelijnssteun worden coöperatieve ondernemers met plannen aangesproken en ondersteund. In 2011 werden vier infosessies georganiseerd, 30 individuele dossiers behandeld. In 2012 werden deze inspanningen verder gezet.

In mei 2011 werd ook het VIONA-onderzoek ‘De meerwaarde van het coöperatief model voor hedendaagse en toekomstige maatschappelijke uitdagingen’ succesvol afgerond. Dit onderzoek geeft een overzicht van zowel sociale als economische voordelen van coöperatieve modellen. Binnen de projectoproep steden werd, mede op basis van de business cases die in dit onderzoek zichtbaar werden, een oproep voor pilootprojecten gelanceerd door het VSAWSE. Van de 65 ingediende projecten konden er met de beschikbare middelen 16 gehonoreerd worden. Zij werken aan een blauwdruk (een businessmodel) voor nieuwe of vernieuwende organisatie- en financieringsmodellen voor coöperatief ondernemen. In de loop van 2012 werden driemaal werksessies georganiseerd rond de opmaak van de blauwdrukken.

In 2012 werden nog twee bijkomende oproepen gelanceerd vanuit ESF. De eerste van deze ESF-oproepen resulteerden in 14 goedgekeurde projecten, die op 1 september 2012 van start zijn gegaan. Met de restmiddelen van deze oproep werd begin juli 2012 een tweede oproep gelanceerd waarvan de projecten kunnen worden ingediend tot eind september en waarvan de goedgekeurde projecten van start kunnen gaan op 1 januari 2013.

Het actieplan stelt ook de bevordering van netwerking en ontmoeting rond coöperatief ondernemen voorop. In juni 2012 blezen meer dan 140 geïnteresseerden verzamelen voor het event 'Winst voor iedereen – Coöperatief Ondernemen in de praktijk'. Naast een meer academische uiteenzetting focuste het programma op workshops rond het coöperatief ondernemen in de praktijk. Het hele event stond in het teken van het Internationaal Jaar van de Coöperaties.

Het sluitstuk van de strategie is de inbedding van de coöperaties in het Vlaamse beleid en specifiek binnen het beleid sociale economie. Binnen het beleid sociale economie werden de coöperaties gevat in het nieuwe decreet voor de ondersteuning van het sociaal ondernemerschap. De opstart, doorstart en erkenning van de principes van het coöperatief ondernemen hebben zo hun plaats ingenomen in het toekomstig beleid.

Beleidsopties

De aandacht die coöperaties kregen in de loop van 2012, het VN-jaar van de coöperaties, mag in 2013 niet verminderen. Net zoals de afgelopen twee jaar zullen we in 2013 tijdens een jaarlijks event de spots zetten op het coöperatief ondernemen. In kader van een ESF-oproep is een diepte-onderzoek voorzien van de betrokken projecten.

Qua onderzoek en ontwikkeling ligt nog een heel terrein open. Er zijn vele vragen, zoals: welke duurzame modellen maken multi-stakeholdercoöperaties werkbaar? Welke slimme rol dient het beleid hierin op te nemen? Deze vragen zullen worden vertaald in een Europees transnationaal project dat verder bouwt op de resultaten van het VIONA-onderzoek.

Binnen het ondersteuningsdecreet zal ook de promotie, ondersteuning, opleiding en erkenning van het coöperatief ondernemerschap worden meegenomen.

ACTIVITEITENCOÖPERATIES

Realisaties

Met het oog op duurzame jobs voor kansengroepen en de realisatie van een socialere economie moedigen activiteitencoöperaties (AC) het ondernemerschap aan. Voor werkzoekenden en leefloners kan de activiteitencoöperatie nu al een belangrijke optie zijn om een succesvolle start te maken. Zij zorgen voor begeleiding en coaching van werkzoekenden en leefloners naar zelfstandig ondernemerschap en een zogenaamde 'experimenteerruimte' voor de eigenlijke opstart van een zaak. Van januari tot en met juli 2012 werden al 144 intakegesprekken gevoerd door de vijf activiteitencoöperaties.

Beleidsopties

In 2012 worden 230 trajecten voor leefloners en werkzoekenden vooropgesteld. In het kader van de ESF-oproep POP werd in de sector ook gewerkt aan een meer doorgedreven persoonlijke en competentiegerichte aanpak van begeleiding.

Op basis van de evaluatienota ondernemerschapstrajecten wordt samen met de minister van Werk een structureel kader uitgewerkt voor trajecten naar ondernemerschap voor werkzoekenden.

Budget

Voor 2012 is 822.000 euro op JC0/1JE-F-2C/WT voorzien ter financiering van de activiteitencoöperaties in Vlaanderen. (zie ook 4.4.1)

EEN NIEUW BILAN VOOR GEMEENSCHAPSMUNTEN

Momenteel zijn er in diverse landen (op nationaal of stedelijk niveau) projecten rond complementaire munten. Zij vertrekken van een stimuleringsbeleid waar niet met de ‘gewone munt’ betaald wordt én dat een relevante aanvulling is op inspanningen binnen het maatschappelijke middenveld.

De introductie van complementaire munten helpt om de huidige economische crisis en sociale en ecologische uitdagingen innovatief te vertalen naar kansen. Deze strategie zal het gemakkelijker maken voor burgers, organisaties, middenveld, lokale of Vlaamse overheden en bedrijven, om initiatieven te nemen die sociaal en ecologische gedrag bevorderen en belonen. Bijkomend is dit een kans om initiatieven met een marginale kost op een betaalbare wijze in te richten én om diverse beleidsdoelstellingen met elkaar te verbinden (bijvoorbeeld de toegankelijkheid tot publieke dienstverlening en duurzaam gedrag belonen).

Realisaties

In april 2011 liepen twee projecten i.v.m. gemeenschapsmunten af: ‘Ondersteuning van Letsgroepen in Vlaanderen in een perspectief van duurzaamheid en maatschappelijke meerwaarden’ en ‘Gemeenschapsmunten: proefprojecten Gent’. Beide projecten werden opgevolgd en hun output (kennisopbouw, beleidscommunicatie, steunpuntfunctie, netwerkvorming en het proefproject met 2 munten) werd positief geëvalueerd.

De proefprojecten rond ‘leermunt’ en ‘Torekes’ worden door lokale partners verder gezet.

In september 2011 ging het innovatieplatform ‘Sociale Innovatie door een breed toepasbaar complementair muntsysteem in Vlaanderen’ van start. Dit innovatieplatform past in het actieplan Innovatief aanbesteden van de Vlaamse overheid en wordt ondersteund door het IWT.

De doelstellingen van dit project zijn:

- bestaande toepassingen in kaart brengen;
- het potentieel aan toepassingsgebieden (zowel behoeften als onderbenutte bronnen) bepalen;
- een overzicht maken van de modaliteiten waaraan de toepassingsgebieden moeten worden getoetst worden;
- analyseren van de bestaande ICT toepassingen en de opzet van een ICT applicatie die een maximaal aantal toepassingen kan verbinden d.m.v. een complementaire munt, bij voorkeur op een elektronische drager.

Binnen het innovatieplatform werden alle maatschappelijke betrokkenen (bedrijven, middenveld, dienstverleners, steden en gemeenten,...) uitgenodigd om mee vorm te geven aan een Vlaamse complementair muntsysteem. Dit traject werd afgerond eind april 2012.

Beleidsopties

In kader van het actieplan Innovatief aanbesteden worden er vanaf het najaar 2012 een aantal overheidsopdrachten gelanceerd m.b.t. ontwikkeling, omkadering, monitoring en koepelwerking van een complementaire munten in Vlaanderen. De aanbestedingen worden opgezet in een samenwerkingsverband tussen IWT, het team stedenbeleid en het departement WSE. Dit project wordt afgerond voorjaar 2014.

4.6.2 Pionieren in maatschappelijk verantwoord ondernemerschap

BIJDRAGEN AAN DE VERDUURZAMING VAN ONZE SAMENLEVING DOOR SOCIALE DUURZAAMHEID EN MVO-CRITERIA BETER TE INTEGREREN IN VLAAMS BELEID

Realisaties

Binnen de nieuwe Vlaams Strategie Duurzame Ontwikkeling maakt MVO deel uit van de horizontale actie Duurzame Productie en Consumptie. Aandacht voor sociale duurzaamheid wordt tegen 2014 gerealiseerd binnen beleidsinitiatieven van de Vlaamse overheid. Concepten zoals strategische partnerschappen met stakeholders, binnen en buiten de overheid (vb. rond www.mvovlaanderen.be) en acties zoals de uitwisseling van MVO-steunmaatregelen met andere beleidsdomeinen zitten vervat in de nieuwe strategie. De langetermijnvisie duurzame ontwikkeling (2050 en verder) garandeert dat alle transities aandacht hebben voor sociale rechtvaardigheid en inclusie. Solidariteit, herverdeling van welvaart en sociale aspecten van werkgelegenheid worden gewaarborgd. De duurzaamheid wordt ook bewaakt bij de opvolging en de bijdragen aan relevante Vlaamse, federale en internationale ontwikkelingen.

Het ESF-onderzoek ‘Bevorderen van duurzaam en transparant ondernemen in Vlaanderen’ onderzocht interessante buitenlandse cases om de onderzoeksvraag te beantwoorden: ‘Hoe kunnen enerzijds de overheid en anderzijds de werkgeversorganisaties duurzaam en transparant ondernemen in Vlaanderen?’. De resultaten van het project werden besproken en voorgesteld aan de stakeholders op een drukbezocht MVO-tweedaagse. Een afsluitend rapport werd opgeleverd in februari 2012.

Op dezelfde studiedag zijn ook de resultaten van het VIONA-onderzoek ‘Duurzaam ondernemen zichtbaar en doenbaar maken in Vlaanderen’ toegelicht. Dit onderzoek gaat na hoe de ISO 26000 norm en de GRI richtlijnen in Vlaanderen ingezet kunnen worden.

Beleidsopties

Ondernemers en organisaties krijgen steeds meer de vraag om duurzaam en transparant te werken, zowel vanuit de samenleving (consumenten en NGO's) als van werknemers, als van beleidsmakers die duurzaamheidscriteria integreren in beleidsmaatregelen en van ondernemingen die bepaalde duurzaamheidseisen opleggen.

Het is in dat kader van belang duidelijkheid te scheppen in de wijze waarop deze duurzaamheid zich vertaalt op microniveau onder meer in het kader van steunmaatregelen, subsidies. Bovendien is het wenselijk dat bij een eventuele integrale duurzaamheidsbenadering op middellange termijn gelijke interpretaties en erkenningen worden gehanteerd. Vlaanderen staat voor de uitdaging een gemeenschappelijke basis te bepalen die duurzaam of verantwoord ondernemen ijkt. Deze basis vertrekt best van internationaal erkende modellen, ook al in het kader van de ambities op vlak van internationalisering van kmo's en de ambities op vlak van duurzame en groene economie.

In oktober wordt in kader van het ESF-programma een oproep gelanceerd om MVO-sectorpaspoorten op te stellen en uit te rollen. Het uitgangspunt van deze oproep is om in (sub)sectoren een MVO-strategie en MVO-paspoort uit te werken voor de sector en haar leden, de individuele bedrijven/organisaties.

ALLIANTIES AANGAAN OM MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMERSCHAP TE STIMULEREN

Vlaanderen heeft in het Pact 2020 de ambitie uitgesproken om tegen 2020 MVO algemeen te verspreiden door meer organisaties en ondernemingen maatschappelijke verantwoordelijkheid te laten opnemen. WSE neemt hierin een trekkende rol op. Door meer duurzame organisatievormen, producten en diensten te bevorderen, wil de Vlaamse regering ook het creatieve, innovatieve en ondernemende karakter van onze maatschappij verhogen. Vlaanderen in Actie versterkt zo de strategische rol die bedrijven kunnen spelen in de bevordering van duurzame ontwikkeling.

Realisaties

Het digitaal kenniscentrum (DKC) MVO Vlaanderen (www.mvovlaanderen.be) biedt sinds 2005 een ruim aanbod instrumenten en informatie om bedrijven en organisaties te helpen om MVO in de praktijk om te zetten. Om de grote hoeveelheid informatie van het DKC tot leven te brengen en als opstap naar het ruimere partnerschap rond het DKC, werd in 2010 gestart met de MVO-sessies. In samenwerking met stakeholders werden tot einde 2010 twee bedrijvencontactdagen, drie seminars en drie lerende netwerken georganiseerd. Het aanbod richt zich zowel tot MVO-starters als gevorderden. Deelnemers komen zowel uit de profit, non profit als social profit sector. De gesprekken rond het toekomstscenario voor MVO-Vlaanderen werden gevoerd zowel met de interne als externe experts.

Bereik

Na een stagnering van het aantal bezoekers tijdens het vorige werkingsjaar, kende www.mvovlaanderen.be opnieuw een mooie groei met 15% meer abonnees (1680 abonnees in totaal) op de nieuwsbrief en 9% meer bezoekers voor de website op jaarbasis (72817 in totaal).

Beleidsopties

Eind september startten de nieuwe offline-sessies van MVO Vlaanderen. Onder de noemer 'Start-to-MVO' kunnen ondernemingen op een laagdrempelige manier kennis maken met MVO. De concrete uitwerking van dit concept gebeurde in nauw overleg met VOKA, Unizo, Verso, Business&Society, Kauri, UN Global Compact en het Agentschap Ondernemen, via een speciaal opgerichte stuurgroep. Deze gezamenlijke organisatie is een eerste stap op weg naar een multistakeholdermodel voor MVO Vlaanderen. Het komende jaar wordt bekeken welke stappen verder gezet kunnen met interne en externe partners met het oog op een breed gedragen MVO Vlaanderen dat versnippering van middelen en kennis tegengaat. In afstemming met het beleidsdomein EWI wordt nagegaan hoe het MVO-beleid ook gebruik kan maken van het geïntegreerd loket.

Eind 2012 plan ik een tweede MVO-forum in Leuven. Het doel is om de voorziene jaaracties binnen MVO Vlaanderen verder vorm te geven, bottom-up initiatieven te integreren, maximale afstemming met bestaande initiatieven te realiseren en netwerking tussen een brede groep stakeholders te stimuleren en te ondersteunen.

4.6.3 Van voorbeeld- naar voorloperfunctie: zelf pionieren***EEN INSPIRERENDE VOORBEELDFUNCTIE VANUIT DE OVERHEID*****Realisaties**

Wat de overheid vraagt aan ondernemingen op het vlak van maatschappelijke verantwoordelijkheid, moet ze ook zelf kunnen waarmaken of zelfs beter doen. Het Vlaamse regeerakkoord geeft aan het College van Ambtenaren-generaal de opdracht om een meerjarenprogramma Slagkrachtige Overheid voor permanente efficiëntiewinst op te stellen en voor te leggen aan de regering. Binnen dit meerjarenprogramma focust een actielijn op het duurzaam optreden van de overheid. De onderzoeksresultaten van de Viona en ESF-onderzoeken (cfr supra) bieden inspiratie om deze ambitie waar te maken.

Beleidsopties

Op basis van de onderzoeksresultaten van de Viona en ESF-onderzoeken (cfr supra) zal het Departement WSE de meest courante vorm van rapportering, met name volgens GRI richtlijnen, verkennen in 2012-2013. Belangrijk aandachtspunt hierbij is de afstemming met andere rapporteringen waar de verschillende entiteiten al aan moeten voldoen. De resultaten van die verkenning zullen leiden tot een voorstel voor duurzaamheidsrapportering voor de Vlaamse overheid.

SOCIALE MEERWAARDEN ZICHTBAAR MAKEN IN AANKOPEN EN MIDDELENBEHEER

Ruim 10 % van het BBP bestaat uit overheidsinkopen en aanbestedingen van diverse overheden. Tegen 2020 heeft de Vlaamse regering dan ook de ambitie om haar overheidsopdrachten 100% te verduurzamen. Sociale meerwaarden van producten zijn, in tegenstelling tot ecologische, nog onderbelicht. Onderzoek, ontwikkeling en sensibilisatie rond instrumenten en labels die sociale meerwaarden zichtbaar en meetbaar maken, moet dan ook gestimuleerd worden. De uitdaging hierbij is te komen tot een evenwicht tussen de sociale, ecologische en economische meerwaarden binnen duurzame productie en consumptie.

Realisaties

Het actieplan duurzame overheidsopdrachten is, onder coördinatie van de minister-president, in uitvoering. Conform de afspraken in dit actieplan duurzame overheidsopdrachten 2009-2011 werden met alle relevante beleidsdomeinen de contouren voor een leidraad vastgelegd die de publieke inkopers moet ondersteunen bij de integratie van sociale criteria binnen overheidsopdrachten. Deze leidraad sociale criteria is sinds het najaar van 2012 digitaal beschikbaar.

Beleidsopties

In 2012 werd door de administratie een nieuw meerjarenactieplan duurzame overheidsopdrachten voor de periode 2012-2014 voorbereid. Dit plan zet verder in op de integratie van sociale criteria en het aanmoedigen van meer en beter duurzaam ondernemen en ketenbeheer bij dienstverleners en leveranciers van de overheid..

Budget

Voor al de projecten rond maatschappelijk verantwoord ondernemen worden de nodige kredieten voorzien op JB0/1JE-F-2-C/WT (448.000 euro) en JC0/1JE-F-2-C/WT (150.000 euro). Voor de acties die kaderen in het ESF-programma 2007-2013 worden de nodige ESF-middelen voorzien.

4.7. Noord-Zuid

De beleidsnota voorziet ruimte om nieuwe initiatieven te nemen omtrent noord-zuid. In 2008 werd één project opgestart en ondersteund dat het concept sociale economie in Zuid-Afrika wil helpen vormgeven.

Het project ‘social economy: community investment program on local economic development’ is gekoppeld aan het door VAIS ondersteunde voedselzekerheidsprogramma. Er wordt ingezet op het versterken van bestaande coöperaties en de ondersteuning van werkzoekenden met als doel hun (zelf)tewerkstelling te verduurzamen. Hierbij wordt gemikt op een sterke samenwerking met lokale en provinciale overheden in Kwazulu Natal, vormgegeven in een uitgebreid afsprakenkader.

Dit project werd in mei 2011 aan een tussentijdse evaluatie onderworpen. In september wordt op basis van deze evaluatie aan een vernieuwde projectdefiniëring gewerkt met de Zuid-Afrikaanse overheid en de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), die hierin een voorbeeld van toekomstig beleid rond sociale economie zien. Het lopende project werd geherdefinieerd en gekoppeld aan een tweede nieuw project dat is opgestart in januari 2012 rond “Openbare aanbestedingen en sociale economie” onder leiding van de IAO.

Werkloosheid is in Zuid-Afrika een prangend probleem en er is nood aan innovatieve oplossingen, waarbij sociale en economische doelstellingen worden gecombineerd. Naast coöperatieven was er tot voor kort in Zuid-Afrika minder focus op andere sociale economie initiatieven. Er is een groeiende interesse naar andere modellen en bedrijfstypes van sociale economie, aangepast aan de Zuid-Afrikaanse realiteit. Openbare aanbestedingen kunnen een mogelijkheid zijn om de ontwikkeling van de sociale economiesector te stimuleren en te ondersteunen. Vooral de koppeling tussen inschakeling van kansengroepen, versterken van economische activiteiten met sociaal oogmerk, en actieve koppeling aan maatschappelijke noden wordt als innovatie in de (Zuid-)Afrikaanse context gezien. Sociale economie kan een relevante bijdrage leveren aan de milleniumdoelstellingen vanuit haar eigen beleids- en terreinexpertise.

De hiertoe voorziene recurrente middelen, 126.000 EUR per jaar, zijn naar het Vlaams Agentschap voor Internationale Samenwerking overgeheveld.

5. ARMOEDE

Sociale economie biedt niet alleen de mogelijkheid van werk op maat van mensen in armoede, ook in de uitbouw van haar dienstverlening zoekt ze naar antwoorden op de noden van mensen in armoede. Enkele voorbeelden hiervan zijn kringwinkels, sociale restaurants, energiesnoeiërs en buurtgerichte kinderopvang. Dit jaar werden er concreet twee klaverbladen binnen de lokale diensteneconomie verankerd. Deze klaverbladen zijn expliciet gericht op het ondersteunen van mensen in armoede.

Het eerste klaverblad is het project Teams voor Advies en Ondersteuning (TAO) van vzw De Link, (zie 4.2.2). Hierin helpen vormingswerkers en ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting organisaties en particulieren met concrete plannen om mensen in armoede te helpen en te ondersteunen. Daarnaast werd het klaverblad 'preventieve gezinsondersteuning' uitgebouwd. Kwetsbare gezinnen en mensen in armoede krijgen binnen dit klaverblad verhoogde aandacht (zie 4.2.2)

Het spreekt voor zich dat er bij alle hervormingen en bijstellingen aandacht is voor de mensen in armoede als specifieke stakeholder. Hierbij zal een beroep gedaan worden op de aanwezige overlegplatformen en expertise op het terrein.

In het kader van de vooropgestelde nieuwe indiceringsmethodiek voor de doelgroepwerknemers naar onder meer ondersteunde tewerkstelling in het kader van maatwerk of de lokale diensteneconomie worden ook omgevingsfactoren in rekening gebracht bij het bepalen van de nood aan ondersteuning. Dit moet bijdragen tot een meer laagdrempelige toegang tot de arbeidsmarkt voor mensen in armoede.

Tot slot bleek de verankering van de buurtdiensten niet haalbaar. In samenspraak met mijn collega's van Welzijn en Armoedebestrijding werd de piste van een klaverblad tot structurele ondersteuning van de buurtdiensten, verlaten.

6. INSPECTIE

De kerntaak van Inspectie Werk en Sociale Economie is de uitvoering van controles op basis van een jaarlijkse strategische boordtabel, opgesteld volgens een vooraf bepaalde methodiek en op basis van een deskundig onderbouwde risicoanalyse. Het jaarverslag met een overzicht van de inspectiebezoeken is beschikbaar op www.werk.be. Vanaf 2013 wordt bekeken hoe het nieuwe maatwerkdecreet en de tewerkstellingsmatrix daarbij mee in ogenschouw kunnen genomen worden.

Sedert 2012 zet Inspectie ook sterk in op haar werking en organisatorische uitbouw. Hiervoor werd een kwaliteitsmodel ontwikkeld, dat ook in 2013 haar verdere uitrol zal kennen. In de toekomst wil Inspectie haar controles onder meer sterker focussen op het bereikte effect en de impact van het inspectie-optreden. In functie hiervan werd een VIONA-studie uitbesteed, waarop in 2013 verder zal gebouwd worden in de praktijk. In het verlengde hiervan neemt Inspectie Werk en Sociale Economie ook initiatieven om haar output productgericht op te leveren en te rapporteren.

In het kader van een uniform inspectieoptreden en een slagvaardig handhavingsbeleid op het vlak van werkgelegenheid en sociale economie wordt verder gewerkt aan het uitbouwen van een netwerk en samenwerkingsverbanden met partners met dezelfde taken, doelstellingen en finaliteit binnen en buiten het beleidsdomein WSE.

Freya VAN DEN BOSSCHE

Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie

Bijlage 1: Gevolggeving resoluties en moties van het Vlaams Parlement

Stuk 3424 (2011-2012) – Nr.2

Ingediend op 1 december 2011 (2011-2012)

Motie van aanbeveling van de van de dames Lydia Peeters, Patricia Ceysens en Fientje Moerman en de heren Filip Anthuenis en Sas van Rouveroi tot besluit van de in commissie besproken beleidsbrief Sociale Economie 2011-2012

In de beleidsbrief gaat de minister op de motie in door:

- 1° de vereenvoudiging van 3 maatregelen naar 1 maatregel volgens de principes van de tewerkstellingsmatrix, die in afstemming met het beleid Werk, een algemene en transparante ondersteuning van tewerkstelling beoogt binnen de contouren van de Europese staatsteunregels. Ook het ondersteuningsdecreet zal conform deze Europese staatsteunregels ingebed worden.
- 2° doorstroom een structurele plaats te geven in het voorontwerp van decreet betreffende maatwerk bij collectieve inschakeling en het voorontwerp van decreet betreffende de lokale diensteneconomie.
- 3° een terugkeermogelijkheid voor werknemers die vanuit de sociale economie doorstromen naar een reguliere baan te voorzien in de regelgeving maatwerk door een stageperiode bij de reguliere werkgever;
- 4° de uitwerking van een screeningsmethodiek door VDAB op basis van ICF, die breed toepasbaar is in het geheel van maatregelen om de ondersteuningsnood objectief te bepalen, rekening houdend met verschillende elementen zoals leeftijd, arbeidshandicap, psycho-sociale problematiek, belemmerende factoren op sociaal en persoonlijk vlak, ...
- 5° conform de DAEB-richtlijn de ondersteuning die geboden wordt door het collectief ondersteuningsorgaan te vertalen, naar parameters die ook een gerichte opvolging van de convenant toelaten;
- 6° via de website van het overlegplatform de Vlaamse maatregelen waaronder de winwinlening te communiceren aan de sector.
- 7° het Besluit tot bepaling van de regierol van gemeenten op het vlak van de lokale sociale economie dat principieel goedgekeurd werd door Vlaamse Regering voorziet in de mogelijkheid tot steun voor die gemeenten die een regierol op het vlak van de lokale sociale economie opnemen. Er wordt hierbij gekozen voor een ontubbelen van de regierol en de rol als actor in de sociale economie, en om die ondersteuning van de regierol intern en rechtsreeks te organiseren bij de lokale besturen zelf, en niet via een intermediair niveau.
- 8° de MVO-acties van het departement WSE erop te richten om MVO in het algemeen en internationale standaarden in het bijzonder hanteerbaar te maken voor ondernemers en organisaties. MVO is en blijft immers een vrijwillig engagement van de ondernemingen en de ondersteuning dient bijgevolg laagdrempelig en gebruiksvriendelijk te zijn.
- 9° in de nieuwe regelgeving te voorzien in een volwaardig handhavingsbeleid met zowel een preventief en als curatief luik, waarbij de jaarlijkse dossierverdeling gebeurt op basis van een risico-analyse.

Bijlage 2: Aanbevelingen Rekenhof**Bijlage: Lijst met aanbevelingen van het Rekenhof voor mevrouw Freya Van den Bossche, Vlaams minister van Energie, Wonen, Steden en Sociale Economie**

Rekenhofrapport en stuknr.	Aanbevelingen	Antwoord van de minister
Begeleide tewerkstelling van kansengroepen, Stuk 37-C (2009)–Nr. 1	1. Een verdeling van de bevoegdheden onder ministers moet zo georganiseerd worden dat de doelen binnen elk beleidsveld consistent toegepast kunnen worden. Dat geldt voor de taakverdeling tussen het departement, het subsidieagentschap en de VDAB, zowel op het vlak van de voorbereiding, uitvoering en opvolging van de begeleide tewerkstelling, als op het vlak van financieel beheer, databeheer en risicomanagement.	De geplande hervormingen in de sociale economie zoals aangekondigd in de beleidsnota sociale economie 2009-2014 komen tegemoet aan de aanbevelingen geformuleerd door het Rekenhof.
	2. Volgens het huidige diversiteitsdecreet blijft kansengroepenbeleid waardevol. De initiatieven binnen het beleidsdomein Werk en Sociale economie moeten worden aangepast zodat zij meer tegemoetkomen aan het huidige diversiteitsdecreet.	Zoals eerder in een reactie op het rapport van het Rekenhof werd aangegeven, is het Rekenhof niet ingegaan op de verduidelijking van het verschil tussen de begrippen doelgroepwerknemer en kansengroep (cfr. begeleidende brief administratie van 15 september 2008). Hiermee geeft zij de indruk een beleidsvisie te poneren waarin zij stelt dat het beleid EAD en diversiteit integraal weerspiegeld moet worden in doelgroepafbakening van de begeleide tewerkstelling. Begeleide tewerkstelling van doelgroepen richt zich echter tot personen met een zodanig grote afstand tot de arbeidsmarkt dat een reguliere tewerkstelling geen of niet onmiddellijk een optie is. Kansengroepen uit het diversiteitsbeleid bezitten daarentegen niet per definitie persoonsgebonden kenmerken die de reguliere inschakeling moeilijk maken. Het gaat bij kansengroepen eerder over negatieve connotaties die binnen een samenleving heersen, dan wel hun competenties. Binnen het beleidsdomein WSE wordt de aanwezigheid van kansengroepen binnen het doelgroepbereik structureel opgevolgd, over het algemeen scoren de maatregelen hier goed (cfr. omgevingsanalyse).
	3. De regelgeving moet worden geïnventariseerd en vereenvoudigd. Er is nood aan een beleidsperspectief op middellange termijn om de huidige ad-hoc regelgeving af te stemmen op prioritaire beleidsdoelstellingen. De regelgeving moet worden opgesteld met zorg voor de rechtszekerheid.	Zie antwoord aanbeveling 1.

	4. Werkgevers in een gelijke situatie moeten op gelijke wijze subsidies krijgen voor de tewerkstelling van moeilijk tewerkstelbare personen. Een vermindering en een vereenvoudiging van de subsidiemaatregelen kan de rechtsgelijkheid en transparantie verhogen. De hoogte en duur van subsidies moeten verband houden met de behoeftes aan begeleiding van de potentiële werknemer en de extra kosten voor de werkgever om deze werknemer tewerk te stellen. De resultaten van de subsidieregelingen moeten regelmatig en systematisch worden geëvalueerd om ze doelgericht bij te sturen.	Zie antwoord aanbeveling 1.
	5. Met het oog op een deugdelijke raming en onderbouwing van de in te zetten financiële middelen is nood aan een globale behoeftemeting en -analyse, alsook aan een geïntegreerd systeem binnen het agentschap om de inzet van het budget voor begeleide tewerkstelling op te volgen en een kosten-effectiviteitsanalyse mogelijk te maken.	Op verschillende momenten en verschillende niveaus wordt jaarlijks een behoeftenanalyse uitgevoerd. Naar aanleiding van de beleidsbrieven wordt in het luik omgevingsanalyse een doelgroepschatting gemaakt. Het is telkens duidelijk dat de potentiële doelgroep ruim de budgettaire mogelijkheden overschrijdt. Per maatregel en oproep in functie van groepen vormt de aanwezigheid van de doelgroep op provinciaal niveau ook steeds de basis voor de toekenning van het aantal voltijdse eenheden waar de betrokken provincie recht op heeft. In de voorontwerpen van decreet (zie SD 1 en 2) is zowel de monitoring van het bereik van de maatregel als de advisering omtrent groeipaden voorzien in het takenpakket van de op te richten adviescommissie sociale economie.
	6. Opdat het Vlaams Parlement het beleid inzake begeleide tewerkstelling op zijn effecten kan beoordelen en het gericht kan bijsturen, moet de verantwoording van de nodige middelen in de toelichting bij de begroting beter worden afgestemd op de beleidsdoelstellingen. Ook dienen de basisallocaties waaraan middelen voor de begeleide tewerkstelling worden toegewezen, preciezer weer te geven waarvoor zij kunnen worden aangewend.	De begrotingsstructuur werd naar aanleiding van het nieuwe rekendecreet bijgestuurd in lijn met de beleidsdoelstellingen.
Organisatie en beheer van de middelen van het Europees Sociaal Fonds in Vlaanderen,	1. De Vlaamse Regering en het ESF-agentschap moeten er blijven op toezien dat de Europese middelen en de aanvullende Vlaamse cofinanciering naar additioneel, dat wil zeggen versterkend, verdiepend of vernieuwend beleid gaan.	De diverse oproepen zijn allemaal te kaderen als additionele, vernieuwende of versterkende acties aangezien het hetzij om nieuw beleid gaat (prioriteiten 3, 4 en 5) hetzij om beleidsversterkende acties in de zin van groter bereik en of meer

Stuk 37-N (2009-2010)–Nr. 1	2. De bevoegdheden van het Vlaams Monitoring Comité dienen volledig, overzichtelijk en controleerbaar te worden geregeld. Het VMC moet een onafhankelijk toezichtsgaan zijn en het moet onmogelijk zijn voor de leden te worden betrokken bij de beoordeling en evaluatie van projecten waar ze optreden als promotor, partner of onderaannemer. 3. Het ESF-agentschap moet de ontvankelijkheid en beoordeling van projectvoorstellen duidelijker uitwerken in het kwaliteitshandboek. De bezwaar- en beroepsprocedures dienen aangepast zodat er bezwaar kan worden ingediend op inhoudelijke gronden en zodat de beslissende instanties duidelijk zijn. Alle oproepen moeten duidelijk zijn over de subsidievoorwaarden en de beoordelingsprocedure. 4. De e-applicatie kan gebruiksvriendelijker worden georganiseerd en meer geschikt gemaakt als beheersinstrument voor het ESF-agentschap. Alle gegevens en beslissingen waarover moet worden gerapporteerd, moeten traceerbaar zijn en als dataveld beschikbaar in de e-applicatie. Als partners van het agentschap voor de door hen beheerde	activiteiten (prioriteiten 1, 2). De middelen die naar de institutionele partners gaan zijn wel degelijk additioneel aangezien deze middelen ook als dusdanig in de begroting van de respectieve partners zijn ingeschreven. Waar het gaat om projectbeslissingen, zorgt het ESF-Agentschap ervoor dat een dossier waarbij een partner betrokken is niet door de betrokken partner kan worden geëvalueerd. In 2011 heeft het ESF-Agentschap een deontologische code opgesteld voor de leden van VMC en onderliggende commissies. De deontologische code werd goedgekeurd door de leden. Deze deontologische code vereist dat de betrokken vertegenwoordiger in het VMC of onderliggende commissie zich onthoudt van deelname aan de besluitvorming over dossiers waarbij hij als promotor of consultant betrokken is. In de vergaderingen van VMC en commissies wordt erop toegezien dat deze code wordt nageleefd. De procedures werden volledig overlopen en waar nodig opnieuw aangepast. Alle procedures zijn opgenomen in het kwaliteitshandboek dat jaarlijks wordt gereviseerd en geëvalueerd. De ontvankelijkheidscriteria werden vereenvoudigd. Een checklist voor ontvankelijkheid werd opgenomen in het kwaliteitshandboek. In verband met een projectbeslissing is beroep op inhoudelijke gronden niet mogelijk omdat er reeds drie onafhankelijke evaluaties zijn en de beslissingen bij consensus zijn genomen. Deze procedure maakt dat een verkeerde interpretatie van de voorstellen bijna uitgesloten is. Hier alsnog een bezwaar op mogelijk maken zou trouwens de procedure nog verder verlengen en zou kunnen leiden tot grote onzekerheid op het werkveld. In elke oproep worden de subsidievoorwaarden en beoordelingsprocedure uitdrukkelijk opgenomen. Door haar bekrachtiging van het verslag van het evaluatorencollege bevestigt de Thematische Commissie juist het feit dat de criteria en procedure correct zijn toegepast en gevolgd. De applicatie is destijds in onderdelen ontwikkeld om tijdig klaar te kunnen zijn voor de diverse fasen van in de aanvraag tot en met de eindbetaling. Op vandaag zijn alle desbetreffende modules ontwikkeld. Uiteraard is ook elke applicatie vatbaar voor verbetering, hiertegenover staat weliswaar een zware kostprijs. Gezien de beperkte beschikbare middelen en het feit dat de
-----------------------------	---	--

	ESF-projecten deze e-applicatie gebruiken, kan dat controleerbaarheid en het beheer verbeteren.	promotoren de applicatie ondertussen vlot weten te gebruiken, kan voorlopig afgezien worden van een algemeen onderzoek en aanpassingen van het bestaande systeem. Bugs en opduikende problemen worden uiteraard wel aangepakt. Het verbeterproject van de e-applicatie werd als verbeterproject in het jaarlijks ondernemingsplan 2011 opgenomen. In 2011 werd gefocust op de ontwikkeling van duidelijke monitoringrapporten, bruikbare dashboards en takenlijsten.
	5. Om de toegekende ESF-middelen volledig te kunnen benutten, dient de Vlaamse Regering voldoende middelen te voorzien in het VCF.	De Vlaamse cofinanciering zoals die vandaag is voorzien dekt inderdaad niet de volledige behoefte af. Zolang niet alle cofinanciering voorhanden is, zullen in eerste instantie de projecten van de institutionele partners in het kader van innovatie niet kunnen worden meegefinancierd. Hierdoor zijn projecten evenwel niet onmogelijk gemaakt, echter de promotor moet in dit geval zelf op zoek naar cofinanciering in het kader van de eigen begroting dan wel bij diverse publieke of private instanties.
	6. Voor een beter zicht op de Vlaamse cofinanciering kunnen de cofinancieringsmiddelen voor de oproepen in het VCF worden gegroepeerd en aldus op één basisallocatie in de algemene uitgavenbegroting worden opgenomen.	Vandaag is de volledige cofinanciering op een basisallocatie gegroepeerd op volgende wijze: Beleidsdomein WSE een VL.MAC met BA JBO JD102 9999 en subsidiekrediet op BA JBO JD 109 3300. Afspraken hierover zijn gemaakt in de nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse Regering.
	7. Het ESF-agentschap moet erover waken dat geen uitgaven voor technische bijstand worden aangerekend op andere prioriteiten. De samenwerkingsovereenkomsten met de institutionele partners dienen de technische bijstand en de registratie duidelijker te omschrijven.	Hierover wordt door het VMC (TC) gewaakt bij goedkeuring van de oproepen. Het feit dat onder transnationaliteit een project met het ESF-Agentschap als promotor is goedgekeurd is gebeurd na onderzoek door 3 instanties buiten het ESF-Agentschap om. De aldus verkregen middelen dienen om, naast de actieve participatie van het ESF-Agentschap ook de stakeholders te kunnen betrekken bij de diverse transnationale thematische werkingen waar Vlaanderen actief in is. Deze werkwijze is volledig in overeenstemming met de modaliteiten zoals voorzien in het OP onder prioriteit 5.
	8. Het ESF-agentschap moet zijn ESR-begroting toevoegen aan de algemene uitgavenbegroting.	Het indienen van een ESR-begroting maakt onderwerp uit van een studie van het ESF-Agentschap en de IVA Interne Accounting getet op de complexiteit van de boekhoudwetgeving. Het ESF-Agentschap heeft hierover engagementen genomen in de nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de Vlaamse Reg.
	9. Er moet in voldoende controlemaatregelen worden voorzien om het risico van dubbele subsidiëring te beperken.	Naast het feit dat elke betalingsaanvraag op desk wordt gecontroleerd, wordt ook nog eens 15% van de middelen via

		controle ter plaatse gecontroleerd. In verband met mogelijke dubbele financiering met het federale ESF-OP worden afspraken gemaakt met de POD Maatschappelijke Integratie omtrent de uitwisseling van gegevens. In principe kan het ESF- Agentschap als management- of certificeringsautoriteit zelf rechtstreeks communiceren met de EC via het door de Europese Commissie ter beschikking gestelde e-systeem. Wanneer omtrent het nationaal strategisch referentiekader moet worden gerapporteerd verloopt dit overeenkomstig de afspraken die tussen de gewesten/gemeenschappen en federale overheid zijn gemaakt op het niveau van de Permanente Vertegenwoordiging. Het nieuwe OP wordt voorbereid in werkgroepen voor elk fonds waarvoor trekkers zijn aangeduid. De trekkers zetelen samen in een ambtelijke werkgroep die de ontwerppartnerschapsovereenkomst voorbereidt op basis van de ontwerp OP's. De effectieve timing zal afhankelijk zijn van de vooruitgang in het voorbereidingsproces op EU-vlak.
	10. Er zijn betere afspraken nodig tussen de Gewesten en Gemeenschappen om het nationaal strategisch referentiekader en het operationeel programma tijdig te kunnen overzenden aan de Europese Commissie. Dat zou het risico van onderbenutting van ESF-middelen verminderen en de rechtszekerheid van de projecten bij de start van de programmaperiode bevorderen.	

Bijlage 3: Regelgevingsagenda

Stand van zaken en verdere planning										
	Titel van het initiatief	Betrokken regelgeving	Inhoud	Goedkeuring conceptnota Vlaamse Regering	1 ^{ste} princip. goedkeuring Vlaamse Regering met adviesvraag aan SAR('s)	2 ^{de} princip. goedkeuring Vlaamse Regering met adviesvraag aan RvS	Definitieve goedkeuring Vlaamse Regering	Indiening Vlaams Parlement en start parlement. behandeling	Inwerking-treding	Implement (uitvoeringsbesluiten: nieuw initiatief, omzendbrief, ...)
initiatief 1	decreet maatwerk bij collectieve inschakeling	14/07/1998 - Decreet inzake sociale werkplaatsen - 23/12/2005 - Decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2006 - 08/12/2000 - Decreet houdende diverse bepalingen - 30/09/2011 BVR tot vaststelling van de investerings-subsidies voor beschutte werkplaatsen	De vereenvoudiging en afstemming van de tewerkstellings-maatregelen SE binnen een normaal economische context en de uitwerking van een kader begeleiding in functie van de doorstroom. De bestaande regelgeving wordt vereenvoudigd en geïntegreerd in één nieuw regelgevend kader.	najaar 2011	najaar 2012	najaar 2012	najaar 2012	najaar 2012	2014	2014
initiatief 2	decreet tot wijziging van het decreet van 22 december 2012 houdende lokale diensteneconomie	decreet van 22 december 2006 houdende de lokale diensteneconomie	optimalisering van de regelgeving lokale diensteneconomie	voorjaar 2012	najaar 2012	najaar 2012	najaar 2012	najaar 2012	2014	2014
initiatief 3	decreet en BVR betreffende de ondersteuning van het ondernemerschap op het vlak van de sociale econ. en de stimulering van het MVO	decreet van 8 december 1999 houdende diverse bepalingen	De afstemming en vereenvoudiging van de verschillende ondersteuningsinstrumenten voor organisaties in de sociale economie	voorjaar 2011	juli 2011	15 jul 2011	oktober 2011	november 2011	2012	2013